

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska Institutionen

FEKN90

Företagsekonomi

Examensarbete på

Civilekonomprogrammet

VT 2012

Revisionspliktens avskaffande

En studie om Sveriges utveckling utifrån ett intressentperspektiv

Handledare:

Niklas Sandell

Mikael Hellström

Författare:

Susanna Geiros

Carina Runhall

Förord & Tack

Vi hoppas att de som har ett intresse för revision och dess funktion i samhället kommer ha glädje av denna uppsats. Upprättandet av denna uppsats har präglats av hårt arbete och många långa diskussioner men framförallt har det för oss varit en givande och lärorik tid.

Vi vill rikta ett stort tack till alla intervjupersoner som deltagit i vår studie. Utan deras bidrag med kunskap hade denna uppsats inte varit möjlig att genomföra. Vårt varma tack vill vi även rikta till våra handledare Niklas Sandell och Mikael Hellström som givit oss värdefull vägledning vid författandet av uppsatsen.

Lund, 2012-05-18

Susanna Geiros

Susanna Geiros

Carina Runhall

Carina Runhall

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Revisionspliktens avskaffande – En studie om Sveriges utveckling utifrån ett intressentperspektiv
Seminariedatum:	2012-05-30
Ämne/kurs:	FEKN90 Företagsekonomi: Examensarbete magisternivå 30 HP (30 ECTS)
Författare:	Susanna Geiros & Carina Runhall
Handledare:	Niklas Sandell & Mikael Hellström
Fem nyckelord:	Revisionsplikt, avskaffande, revisorns roll, Danmark, Sverige
Syfte:	Uppsatsens syfte är att beskriva och analysera avskaffandet av revisionsplikten för små bolag avseende följande områden: * intressenternas förväntningar om effekter innan lagändringen, * de effekter som uppstått fram till idag för bolagen och dess intressenter samt * intressenternas förväntningar idag om kommande effekter på grund av avskaffad revisionsplikt.
Metod:	Vårt examensarbete har en abduktiv metod. Vår primärdata har samlats in genom kvalitativa intervjuer.
Teoretiska perspektiv:	Studiens teoretiska ramverk utgörs av revisorns roll samt revisionens grundläggande syften som har koppling till intressentteorin och principal-agentteorin.
Empiri:	Det empiriska materialet utgörs av en diskussion om Sveriges och Danmarks avskaffande av revisionsplikten för små bolag. Vi presenterar relevanta och intressanta aspekter ur debatten kring revisionspliktens avskaffande från flera olika involverade parter. Vidare framställer vi material från våra genomförda intervjuer med revisionsbyråer, banker samt Skatteverket.
Slutsatser:	Vår slutsats är att revisionspliktens avskaffande för de små bolagen är en positiv utveckling då de små bolagen sällan har intressenter som har stor nytta av reviderade årsrapporter. På grund av bristfällig ekonomisk kunskap hos ledningen i de flesta små bolag finns behov av att anlita exempelvis en redovisningskonsult eller revisor för att upprätta de finansiella rapporterna utan väsentliga fel. Vidare är vår slutsats att besparingen för de små bolagen troligtvis kommer bli betydligt lägre än vad regeringen tidigare hävdade.

Summary

- Title:** The abolishment of mandatory audit – A study of Sweden’s development from a stakeholder perspective
- Seminar date:** 2012-05-30
- Course:** FEKN90 Master thesis in business administration, 30 University Credit Points (30 ECTS).
- Authors:** Susanna Geiros & Carina Runhall
- Advisor/s:** Niklas Sandell & Mikael Hellström
- Five key words:** Mandatory audit, abolishment, the role of the auditor, Denmark, Sweden
- Purpose:** The purpose of the thesis is to describe and analyze the abolishment of mandatory audit for small companies regarding the following areas:
* the stakeholders’ expectations about effects before the change in law,
* the effects that has occurred up until today for the companies and its stakeholders, and
* the stakeholders’ expectations today about upcoming effects due to the abolishment of mandatory audit
- Methodology:** Our thesis consists of an abductive method. The primary data has been gathered through qualitative interviews.
- Theoretical perspectives:** The theoretical framework of the thesis consists of the role of the auditor and the fundamental objectives of the audit which relate to the stakeholder theory and the principal-agent theory.
- Empirical foundation:** The material for empirics consists of a discussion of the abolishment of audit requirement for small companies in Sweden and Denmark. We present relevant and interesting aspects of the debate surrounding the elimination of audit requirement based on various parties involved. Furthermore we present material from our completed interviews with auditing firms, banks and Skatteverket.
- Conclusions:** Our conclusion is that the abolishment of mandatory audit for small companies is a positive development since the small companies rarely have any stakeholders that benefit from audited reports. Because of poor economic knowledge within most of the small companies there is a need to employ a consultant to establish financial reports without any essential errors. Further on it is our conclusion that the savings for the small companies most likely will be lower than the government expected.

Förkortningar och förklaringar

ABL	Aktiebolagslagen (SFS 2005:551)
Balans	Svensk branschtidning inom revision, redovisning och affärsjuridik
EU	Europeiska unionen
FAR	Svensk branschorganisationen för revisorer och rådgivare i Sverige
FAR SRS	Föreningen för auktoriserade revisorer/Svenska revisorsamfundet. Tidigare benämning av nuvarande Far, branschorganisation för revisorer och rådgivare.
FRR	Foreningen af Registrerede Revisorer, senare Dansk Revisorforening
FSR	Tidigare Forening Statsautoriseret Revisorer. Efter sammanslagning med Dansk Revisorforening och REVIFORA är FSR numera en dansk branschorganisation för alla revisorer i Danmark
INSPI	Dansk facktidning som ges ut av FSR
SKAT	Skatteministeriet i Danmark
SRF	Sveriges Redovisningskonsulters Förbund

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problemdiskussion	9
1.3 Syfte.....	11
1.4 Uppsatsens disposition.....	12
2. Metod.....	13
2.1 Val av metod.....	13
2.2 Primär- och sekundärdata.....	14
2.3 Intervjuer och urval.....	15
2.4 Reliabilitet och validitet.....	17
2.5 Praktisk arbetsgång samt analysförfarande.....	18
2.6 Källkritik.....	19
3. Institutionaliala.....	21
3.1 EU:s direktiv lade grunden för lagändring.....	21
3.2 Svenskt regelverk	21
3.3 Danskt regelverk.....	23
4. Teoretisk referensram	26
4.1 Revisorns roll	26
4.1.1 Oberoende.....	27
4.1.2 Kvalitetskontroll och upplysningsplikt.....	28
4.2 Intressentteorin.....	29
4.2.1 Kreditgivare	31
4.2.2 Samhället.....	32
4.2.3 Anställda och kunder.....	33
4.2.4 Revisorer.....	34
4.2.5 Ägare och ledning ur ett Principal- Agentperspektiv	34

4.2.6 Revisionspliktens avskaffande - De små bolagens mest relevanta intressenter.....	35
5. Revisionspliktens avskaffande i Danmark	37
5.1 Förväntningar innan lagändringen	37
5.2 Effekter av lagändringen	40
6. Revisionspliktens avskaffande i Sverige	43
6.1 Förväntningar innan lagändringen	43
6.1.1 Förväntningar om effekter utifrån debatten innan lagändringen.....	44
6.1.2 Intervjurespondenternas förväntningar om revisionspliktens avskaffande för små bolag .	48
6.2 Effekter av lagändringen	52
6.3 Intressenternas förväntningar idag	57
6.4 Sammanfattning empiriskt material.....	60
7. Analys om revisionspliktens avskaffande.....	63
7.1 Analys om förväntningar och effekter i Sverige	64
7.2 Analys om intressenternas förväntningar idag i Sverige.....	68
8. Slutsats	71
9. Avslutande diskussion och förslag till framtida studier	74
Referenslista.....	75
Litteratur.....	75
Offentligt tryckt	76
Artiklar	76
Elektroniska källor	78
Bilaga 1 – Intervjuguide revisionsbranschen.....	80
Bilaga 2 – Intervjuguide bankväsendet	82
Bilaga 3 – Intervjuguide Skatteverket	83
Bilaga 4 – Artikel.....	84

1. Inledning

I det här kapitlet kommer vi att introducera arbetets bakgrund för att läsaren ska få en bra uppfattning om grunden till vårt arbete. Vidare kommer vi presentera vår problemformulering, arbetets syfte och avgränsningar.

1.1 Bakgrund

Sett utifrån ett globalt perspektiv uppstod behovet av revision under 1700-talet när ägarstrukturen i bolagen förändrades genom en separation av ägare och förvaltare. Ett behov uppstod hos ägaren att kontrollera att förvaltaren tog till vara på ägarens intressen vid förvaltningen av bolaget.¹ Under mitten av 1800-talet ledde industrialiseringen i England till ett ökat behov av stora mängder externt kapital från ett stort antal utspridda finansiärer. Då ett aktiebolag drivs med ett begränsat personligt ansvar och att risken för ekonomiskt misslyckande under denna tid var stor ledde detta till ökat behov av skydd för finansiärerna. Resultatet blev ett skärpt krav på korrekt redovisning vilket i längden ökade behovet av revision. Wall street-kraschen 1929 och att ett ökat antal fall av korruption hos ledningen hade uppdragats ledde till en ytterligare ökning av det globala samhällets förväntningar på god redovisning.²

Den globala problematiken med kontroll av ägarens intressen och investeringar uppstod även i Sverige. År 1848 infördes den första aktiebolagslagen som innebar att ett bolag kunde bildas med begränsat personligt ansvar. Efter införandet av denna lag ökade antalet aktiebolag dramatiskt och i samband med det även ägarspridningen. För en aktieägare innebar detta att det rådde mycket osäkra förhållanden kring bedömningen av kapitalets placering. Under denna tid var det vanligt med ekonomiska brott såsom exempelvis bedrägeri, och den långa tidsperioden från brott till upptäckande var en indikation på bristande kontroll. År 1895 kom en ny aktiebolagslag i Sverige som även inkluderade lagstadgade krav på revidering av aktiebolagens bokföring och förvaltning. Detta var ett svar på kravet att ta till vara på intressenternas intressen i aktiebolagen, dessutom ställde denna lag högre krav än tidigare på revisorns roll och skyldigheter i samband med revision.³

¹ Porter et al. (2008) s. 24-26

² Ibid s. 31-35

³ Sjöström (1994)

Innan år 1944 fanns det i Sverige inget lagstadgat krav på utbildning för revisorn i bolaget och till revisor valde ledningen eller huvudägaren ofta en person som de kände väl till. I 1944 års aktiebolagslag infördes ett allmänt krav på att ”revisorn bör hava den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden som med hänsyn till bolagets verksamhet erfordras för uppdraget”. Samma lag införde även ett krav på att börsnoterade bolag var tvungna att anlita en auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman för att utföra revisionen.⁴

I Sverige togs år 1982 beslutet om att införa det som ofta benämns som ”lagen om full revisionsplikt” genom lag SFS 1982:739. Lagändringen trädde i kraft 1 januari 1983 och från denna dag var alla aktiebolag, oavsett storlek, enligt lag tvungna att anlita en auktoriserad revisor.⁵ Det är viktigt att påpeka att själva revisorskravet alltså funnits sedan år 1895 men att först år 1982 kom det slutgiltiga kompetenskravet i form av krav på auktorisation hos revisorn. Det som är av vikt är att revisorn är en kompetent och oberoende part som granskar bolagets rapporter vilket ökar trovärdigheten för intressenterna.

År 2010 avskaffades revisionsplikten för små bolag i Sverige⁶. I och med avskaffandet anpassade sig även Sverige till EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv som ger möjlighet för vissa bolag att välja bort den annars obligatoriska revisionen⁷. En av de främsta bakomliggande orsakerna var att man ville minska den administrativa kostnaden för dessa bolag⁸. Det har varit stor debatt i Sverige kring avregleringen med skilda åsikter från olika inblandade parter och intressenter, vilket har lagt grunden till vårt arbete.

Det ursprungliga huvudsakliga syftet med revision både globalt sett och i Sverige var att förebygga förskingring av det kapital någon fått förtroende att förfoga över. I takt med att revisionen utvecklats har syftet utökats till att även omfatta: förebyggande av brott, misstag genom okunnighet, samt att de finansiella rapporterna ska visa en så korrekt bild som möjligt över bolagets finansiella ställning, vilka tillsammans skapar extern trovärdighet för bolaget.⁹

Revision handlar i stort sett om att revisorn följer ett antal steg i revisionsprocessen för att samla in och utvärdera bevismaterial för att sedan bekräfta eller förkasta bolagets finansiella rapporter. Därefter gör revisorn sin utvärdering tillgänglig för allmänheten och bolagets

⁴ Sjöström (1994)

⁵ Ibid

⁶ Proposition 2009/10:204 s. 1

⁷ EU rådets direktiv 2003/51/EG den 18 juni 2003 om ändring av direktivet 78/660/EEG

⁸ Proposition 2009/10:204 s. 56-57, 67

⁹ Porter et al. (2008) s. 31-35

intressenter.¹⁰ Revisorns granskning är betydelsefull för både externa och interna intressenter¹¹. Granskningen resulterar även i att samhället i viss mån skyddas från ökade kostnader dels på grund av minskade skatteintäkter som en effekt av felaktiga rapporter och dels från kostnader i samband med större problem som konkurser eller företagsrekonstruktioner¹².

1.2 Problemdiskussion

Revisionsplikten för små bolag avskaffades till förmån för de små bolagen då avskaffandet enligt regeringens proposition syftade till att medföra en kostnadsbesparing för dessa bolag. Ytterligare ett argument till avskaffandet, som framgick av propositionen, var att små bolag påstods inte ha något behov av revision¹³. Flera parter i diskussionen såsom regeringen, flertalet revisorer och näringslivet var positiva till avskaffandet av revisionsplikten av anledningen att bolagen fick möjlighet att själva avgöra om de vill och har ett behov av att anlita en revisor. Revisionsplikten infördes som tidigare nämnts för att skapa trovärdighet för bolaget och att ta till vara på intressenternas intressen. Problemet som uppstår på grund av avskaffandet av revisionsplikten är således hur intressenterna påverkas om bolaget avstår från revision.

De små bolagens trovärdighet gentemot deras intressenter kan reduceras på grund av att bolagen har valt att avstå från revision. Bolagens årsrapporter ligger ofta till grund för beslut hos bolagens intressenter och det krävs därför att rapporterna är pålitliga. Det finns ett flertal problem i samband med kreditgivning om bolaget väljer att avstå från revision. Två rapporter som visar samma siffror för ett och samma bolag kan riskera att få olika riskprofiler baserat på att den ena är reviderad och den andra är oreviderad. Således kan oreviderade bolag riskera att få sämre villkor genom exempelvis högre ränta jämfört med ett reviderat bolag, alternativt bli nekad att erhålla banklån. Problemet är att de små bolagen då kan bli tvingade till revisionskostnader för att erhålla lån eller bättre lånevillkor. För kreditgivaren uppstår problemet att om de faktiskt beviljar ett lån till ett oreviderat bolag, riskerar kreditgivaren att drabbas av en förlust om det senare visar sig att låntagaren är oförmögen att betala tillbaka lånet.¹⁴

¹⁰ Porter et al. (2008) s. 3

¹¹ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

¹² Andersson (2005) s. 33-34

¹³ Proposition 2009/10:204 s. 56-57,66- 67

¹⁴ LR Revision och Redovisning

Avskaffandet kan även leda till problem för andra intressentgrupper än kreditgivare. Vid diskussionen innan avskaffandet framhövdes syftet att de små bolagens administrativa börda skulle minska¹⁵. Detta innebär dock en risk för att kostnaden inte försvinner utan endast förflyttas till en eller flera andra parter. Skatteverket är en av dessa parter, som redan innan lagändringen om revisionsplikt gick igenom, argumenterade för att de skulle få en extra börda i form av ökade kontroller och minskade skatteintäkter¹⁶. I en proposition gjorde regeringen en beräkning där de uppskattade att lagändringen om revisionsplikt skulle resultera i en minskad skatteintäkt på 1,3 miljarder kronor¹⁷. Skatteverket hävdade att den potentiellt minskade skatteintäkten delvis grundar sig i medvetna och omedvetna fel vid de små bolagens beräkning av skatt utan hjälp av revisor.¹⁸

Andra parter som kan påverkas negativt av att de små bolagen avstår revision är bland annat leverantörer och kunder. Avsaknad av revisor kan medföra att de små bolagen har en begränsad uppfattning om sin ekonomiska situation vilket skulle kunna öka risken för konkurser. Detta kan leda till förluster för leverantörer och kunder då dessa inte får betalt eller inte får sina varor levererade på grund av bolagets konkurs.¹⁹ Även bolagsverket kan enligt vår uppfattning potentiellt få en ökad arbetsbörda, eftersom en revisor inte kontrollerar standarden på årsrapporternas utformning, vilket kan leda till svårigheter för bolagsverket att behandla de inskickade årsrapporterna.

Vidare behandlar diskussionen kring revisionsplikt även problemet med huruvida de små bolagens rapporter även i framtiden kommer uppvisa tillräcklig kvalitet. Med det menas att bolagens rapporter ska vara tillförlitliga, det vill säga inte innehålla några väsentliga fel eller att bolagen eller dess ägare gör sig skyldiga till ekonomiska brott.

Vår diskussion leder till ett flertal frågor såsom exempelvis hur intressenternas beslut påverkas vid avsaknad av reviderade årsrapporter hos de små bolagen eller hur bolagsverket kommer att hantera att årsrapporterna har stora skillnader i utformningen. Debatten väcker även andra intressanta frågor om hur revisionsbranschen har påverkas av revisionspliktens avskaffande och hur den finansiella marknaden kommer att påverkas av avsaknad av reviderade årsrapporter. Slutligen uppkommer även frågor avseende om de små bolagen kan riskera att få andra kostnader på grund av att de väljer bort revision eller om ägarnas egna

¹⁵ Proposition 2009/10:204 s. 56-57, 66- 67

¹⁶ Notering: "Slopad revisionsplikt utreds" (2007) s. 7

¹⁷ Proposition 2009/10:204 s. 103

¹⁸ Ibid

¹⁹ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

ekonomiska insikt i bolagen kan försämrats för att en revisor inte har granskat rapporternas tillförlitlighet.

Vi kommer i vårt arbete att beröra flertalet av de ovanstående områdena, dock har vi valt att i ett revisionsperspektiv främst behandla följande områden:

- Hur ser bolagets viktigaste intressenter på utvecklingen avseende avskaffandet av revisionsplikten för små bolag?
- Hur har de små bolagens viktigaste intressenter påverkats av lagändringen och vilka samhällsmässiga effekter har uppstått eller kan komma att uppstå framöver?

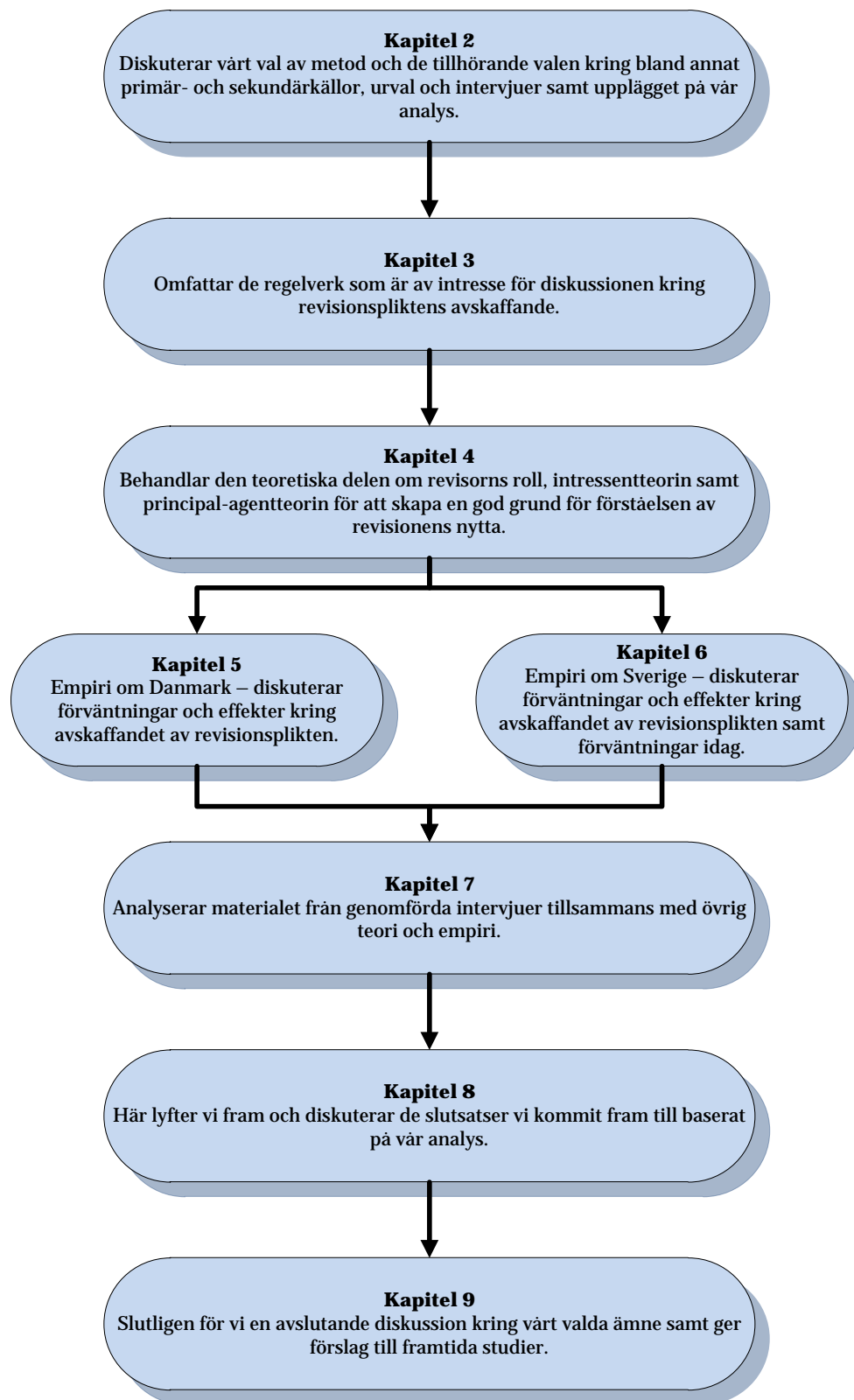
1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att beskriva och analysera avskaffandet av revisionsplikten för små bolag avseende följande områden:

- intressenternas förväntningar om effekter innan lagändringen,
- de effekter som har uppstått fram till idag för bolagen och dess intressenter samt
- intressenternas förväntningar idag om kommande effekter på grund av avskaffad revisionsplikt

1.4 Uppsatsens disposition

Efter det inledande kapitlet om bakgrund, problematisering och syfte ser arbetets disposition ut enligt följande struktur:

2. Metod

I det här kapitlet presenterar vi vårt ämnesval och den undersökningsmetod vi har använt oss av. Vidare redogör vi för vårt val av primär- och sekundärdata samt hur vi genomfört våra intervjuer. Slutligen diskuterar vi validitet och reliabilitet av våra källor, vår arbetsgång och analysförfarande samt källkritik.

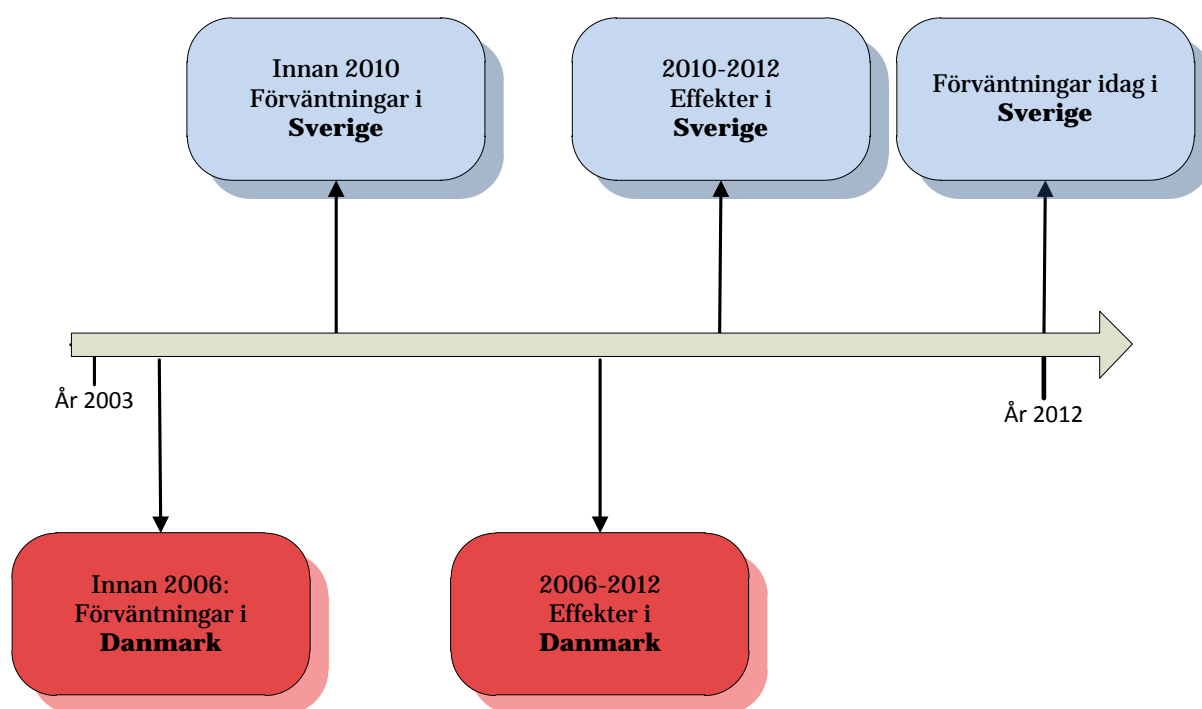
2.1 Val av metod

Vi har valt att genomföra en kvalitativ studie med utgångspunkt från intressenternas förväntade och upplevda effekter på grund av avskaffandet av revisionsplikt för små bolag. Anledningen till vårt val av kvalitativ studie var att en kvantativ studie inte hade kunnat förse oss med tillräcklig information, då kvantitativa studier i regel omfattas av standardiserade formulär till ett stort antal respondenter. I vår studie var vi istället angelägna om att erhålla utförliga och förklarande svar som inte enbart besvarades genom grundfrågor utan även med uppföljande frågor beroende på respondenternas initiala svar. I vårt empiriska material har vi därmed fokuserat på att beskriva och analysera olika intressentgruppers och individers subjektiva uppfattningar om situationen på grund av lagändringen om revisionsplikt. Vår uppsats har utförts i enlighet med en abduktiv metod som innebar att vi har varvat teori med empiri. Det gav oss möjlighet att vara flexibla och på så sätt kunna återgå till teorin för att inhämta ytterligare information eller tolka tidigare inhämtad information utifrån våra empiriska studier.²⁰

Vi har valt att använda oss av Danmarks utveckling kring revisionspliktens avskaffande för de små bolagen som en metod för att beskriva och analysera de svenska intressenternas förväntningar om effekter av avskaffandet innan lagändringen trädde i kraft. Vidare har vi använt Danmarks utveckling för att diskutera de effekter som har uppstått fram till idag samt de svenska intressenternas förväntningar idag om de kommande effekterna i Sverige.

Löpande genom arbetet har vi utgått från en egenkonstruerad metodmodell som visualiserar vårt arbetssätt och ser ut enligt figur 1.

²⁰ Alvesson & Sköldbberg (1994) s. 42

Figur 1 – Egenkonstuerad metodmodell

Modellen består av fem stycken delmoment som kan ses i de röda och blå boxarna i modellen ovan. De röda boxarna avser empiriskt material om förväntningar och effekter i Danmark vilket vi nämnt kommer att användas som analysmetod. De blå boxarna avser det empiriska material avseende förväntningar och effekter i Sverige. De här fem delmomenten har vi behandlat i kapitel 5 och 6 och därefter analyserat i kapitel 7. Modellen har under teoriavsnittet utvecklas till att även omfatta våra huvudintressenter.

2.2 Primär- och sekundärdata

I vår uppsats har vi använt oss av både primär- och sekundärdata. Primärdata är den data som samlats in och bearbetats av forskaren själv i syfte för sitt arbete²¹. Vår primärdata består av genomförda intervjuer med revisorer, samt representanter för bankväsendet och Skatteverket. Sekundärdata är data som någon annan samlat in och bearbetats och därefter publicerats i exempelvis dokument, böcker eller artiklar²². För våra teoretiska och empiriska områden har vi använt oss av källor såsom litteratur, artiklar och forskningsstudier. Teorikapitlet har grundats på litteratur, vetenskapliga artiklar, förarbeten till lagtext samt vetenskapliga undersökningar. Det empiriska materialet om Danmarks förväntningar och effekter kring avskaffandet av revisionsplikten har inhämtats från artiklar och studier. Det svenska empiriska materialet om Sveriges förväntningar och effekter kring avskaffandet av

²¹ Andersen (1998) s. 150

²² Ibid

revisionsplikten har utöver artiklar även kompletterats med våra ovan nämnda genomförda intervjuer. Ytterligare material har inhämtats från EU-rättsliga direktiv samt svensk och dansk lagtext.

2.3 Intervjuer och urval

Intervjuer av kvalitativ karaktär kännetecknas av att intervjuaren eftersträvar djup information från ett mindre antal undersökningsobjekt. För att erhålla informationen som eftersträvas krävs att intervjupersonen känner sig trygg i situationen och omgivningen samt känner tillit till intervjuaren.²³ Av den anledningen har vi valt att utföra intervjuerna på respondenternas egen arbetsplats eftersom det är en miljö de i regel känner sig trygga i.

Vi har valt att konstruera våra intervjuer utifrån en semi-strukturerad²⁴ karaktär där vi använt en intervjuguide för intervjufrågorna (se bilaga 1-3). Vi har låtit varje intervjuperson påverka samtals utveckling då vi var intresserade av intervjupersonens egna åsikter kring revisionspliktens avskaffande.²⁵ Intervjurespondenterna fick de större intervjuområdena utskickade i god tid via mail innan intervjutillfället. Anledningen var att vi ansåg att en del av frågorna, som berörde bland annat statistik över antal bolag som valt bort revision, var svåra att besvara utan förberedelse. Till intervjuområdena hade vi förberett ett antal följdfrågor som vi var beredda att ställa om intervjurespondenten inte självant besvarade frågan i samband med diskussionen kring huvudområdet. Anledningen till de förberedda följdfrågornas var att det var essentiellt att återkomma till specifika frågor för att koppla det till vårt problemområde.

Vårt fokus i studien har legat på de små bolagen. Med små bolag menar vi de bolag som understiger gränserna för obligatorisk revision i Sverige och Danmark. De svenska gränsvärdena är 1,5 miljoner kronor i balansomslutning, 3 miljoner kronor i nettoomsättning och i genomsnitt 3 heltidsanställda²⁶. De motsvarande gränserna i Danmark sedan höjningen 2010 är 4 miljoner DKK i balansomslutning, 8 miljoner DKK i nettoomsättning samt i genomsnitt 12 heltidsanställda²⁷.

²³ Holme & Solvang (1997) s. 92-108

²⁴ Bryman & Bell (2005) s. 363

²⁵ Holme & Solvang (1997) s. 92-108

²⁶ SFS 2010:834 Lag om ändring av Aktiebolagslagen (2005:551)

²⁷ Årsregnskabsloven, ändrad genom Lov 2010 nr 720

Revisionsplikten avskaffades hösten 2010 i Sverige. De effekter som har konstaterats hittills sedan avskaffandet är att; antalet aktiebolag har ökat i Sverige²⁸; 75 % av de bolag som registrerats efter lagändringen avstår från revision²⁹; samt att en undersökning som publicerades i januari 2012 visade att cirka 14 % av de bolag som var registrerade innan lagändringen har valt bort revision³⁰. Någon vetenskaplig studie kring effekterna efter avskaffandet av revisionsplikten i Sverige har vi dock inte funnit. Vi har därför valt att genomföra en studie för att undersöka förväntningarna och effekterna kring avskaffandet av revisionsplikten i Sverige hos de små bolagens främsta intressentgrupper. Vi har genomfört intervjuer av kvalitativ karaktär med anställda inom svenska revisionsbyråer, banker och Skatteverket. Syftet var att ta reda på intressentgruppernas förväntningar och de upplevda effekterna sedan revisionsplikten avskaffades. Anledningen till vårt val att inkludera revisorer som en intressentgrupp var att vårt problemområde berörde en djupare förståelse för revision, dess effekter och syfte. Vi har gjort ett bedömningsurval där vi valt ut specifika revisionsbolag inom de olika storleksklasserna för att få en bred spridning inom marknaden för revisionsbyråer.

En del av de frågor vi har ställt till revisorerna avsåg exempelvis hur stor andel av deras klienter som hade möjlighet att avstå från revision, samt hur stor andel av de här klienterna som hade valt att avstå från revision sedan lagändringen trädde i kraft. Eftersom revisorerna kunde uppleva frågorna som känsliga och att eventuella svar skulle kunna komma att avslöja hemligstämplad information om bolaget, lät vi alla revisorer vara anonyma. Vi ansåg att svaren på dessa frågor var viktiga för vår studie. Vi ansåg dessutom att det inte fanns något konkret behov av att ha kännedom om vilken revisor eller vilken revisionsbyrå som deltog, utan vi bedömde att storleken på bolaget och revisorns erfarenhet var tillräcklig information.

Intervjurespondenter:

Revisor A: Stor revisionsbyrå	–	Auktoriserad revisor, 5,5 års branscherfarenhet
Revisor B: Stor revisionsbyrå (2 respondenter)	–	Auktoriserad revisor, 27 års branscherfarenhet, – Godkänd revisor, 33 års branscherfarenhet
Revisor C: Medelstor revisionsbyrå	–	Auktoriserad revisor, 25 års branscherfarenhet

²⁸ Frivision pressmeddelande 2011-12-05

²⁹ Danielsson (2011) s. 7

³⁰ Frivision pressmeddelande 2012-01-17

Revisor D: Medelstor revisionsbyrå	–	Godkänd revisor, 8 års branscherfarenhet
Revisor E: Liten revisionsbyrå	–	Godkänd revisor, 11 års branscherfarenhet
Revisor F: Liten revisionsbyrå	–	Godkänd revisor, 15 års branscherfarenhet
Bank 1: Nordea	–	Joan Olsson, Kontorschef, Västra Stationstorget Lund
Bank 2: Färs & Frosta Sparbank	–	Johan Tuvevsson, Ställföreträdande kreditchef
Skatteverket	–	Ingela Persson, sektionschef, Kristianstad

2.4 Reliabilitet och validitet

Generellt handlar reliabilitet och validitet om hur hög kvaliteten är i de mått som används vid undersökningar³¹. Reliabilitet är betydelsefullt för pålitligheten i de källor där informationen införskaffats. Om undersökningen kan göras om och ge samma resultat innebär det att undersökningen har hög reliabilitet. Dock räcker det inte att bara ha hög reliabilitet om man inte mäter det som studien var tänkt att undersöka.³² Det krävs således också hög validitet, vilket innebär att det finns en god överrensstämmelse mellan det man vill mäta och det faktiska utfallet³³.

Bryman och Bell hävdar att reliabilitet och validitet är lämpliga begrepp inom kvantitativ forskning och att man skulle kunna använda alternativa mått vid den kvalitativa forskningen. Begreppen omfattar trovärdighet och äkthet där trovärdighet handlar om att informationen ska vara tillförlitlig och pålitlig. Äkthet handlar om att informationen ska ge en rättvisande bild av verkligheten, att resultatet ska kunna bidra till en förståelse av situationen samt att eventuellt kunna nyttja informationen för att vidta åtgärder.³⁴

För att uppnå hög reliabilitet har vi avseende teoriområdet och empirins faktabas valt att främst använda oss av bestående material som inte försvinner, såsom böcker och artiklar i kända tidsskrifter som sparats i bokformat. Vi har även i största mån valt material som härstammar från erkända författare och organisationer samt lagtexter då det ökar informationens värde och därmed dess reliabilitet. För att uppnå en hög validitet skapade vi

³¹ Bryman & Bell (2005) s. 66

³² Holme & Solvang (1997) s. 163-167

³³ Bryman & Bell (2005) s. 48

³⁴ Ibid s. 306-309

oss en god grund i teorin för att därefter kunna samla in relevant empiriskt material för det vi ämnade undersöka. Det var även av stor vikt för formulering av intervjufrågorna för att erhålla den information vi eftersträvade.

Då intervjuerna var av kvalitativ natur ansåg vi det lämpligt att använda de alternativa måtten såsom trovärdighet och äkthet baserat på Bryman och Bells diskussion.³⁵ Vi har använt ljudinspelning under intervjuerna för att öka tillförlitligheten vid vår analys av intervjumaterialet. För att uppnå en hög trovärdighet och äkthet av vårt intervjumaterial har vi vänt oss till välutbildade revisorer som har god kunskap om branschen och verkligheten. Det faktum att vi redan vid den första kontakten med revisionsbyråerna framförde att alla revisorer kommer att vara anonyma i studien, ansåg vi kunde bidra till att intervjupersonerna var öppna och ärliga i sina svar vilket i sin tur kunde öka pålitligheten för svarmaterialet. Avseende intervjurespondenter inom bankväsendet och Skatteverket valde vi att ta kontakt med anställda som innehar en något högre position inom respektive organisation för att bibehålla en hög tillförlitlighet även avseende dessa intervjuer.

2.5 Praktisk arbetsgång samt analysförfarande

Vi har inlett vårt arbete med att undersöka de teoriområden som var relevanta för vårt ämnesområde, då vi var i behov av information och kunskap om revisionens bakgrund och syfte, för att därigenom få en god grund innan vi tog oss an empirin. Intressentteorin samt bakgrunden till införandet av revisionsplikt ligger till grund för de områden vi diskuterat under våra genomförda intervjuer och de slutsatser vi har kommit fram till i vårt arbete. Den teoretiska referensramen har även använts för att precisera våra frågeställningar och problemområden.

Som vi nämnt i avsnitt 2.1 har vi valt att använda oss av Danmarks utveckling kring revisionspliktens avskaffande som en metod för att diskutera utvecklingen kring revisionspliktens avskaffande i Sverige. Av den anledningen har vi samlat in material om Sveriges och Danmarks institutionalia samt om de både ländernas förväntningar och effekter avseende revisionspliktens avskaffande. Vi har haft materialet till grund för formulering av våra intervjufrågor till revisorer samt representanter från banker och Skatteverket. Då vår empiriska datainsamling och intervjurespondenternas svar har resulterat i information som tidigare inte omfattats av vår teoretiska referensram, har vi återgått till att utöka den teoretiska

³⁵ Ibid s. 306-309

bakgrunden för att täcka in de nya aspekterna. Ett exempel på ett område i den teoretiska bakgrunden som vi har utökat efter hand berör intressentteorin och mer specifikt det maktförhållande som finns mellan bolaget och intressenten eftersom olika intressenter kan påverka bolaget olika mycket.

Utifrån det empiriska materialet som samlats in genom både datainsamling och intervjuer, har vi beskrivit och diskuterat intressenternas förväntningar kring avskaffandet av revisionsplikten och hur de har påverkats av den utifrån ett tredelat perspektiv: före, under och efter lagändringen trädde i kraft. Vi har i vår analys utvärderat resultaten från vår empiriska studie tillsammans med vår teoretiska referensram. I analysen har vi även diskuterat hur de olika intressenterna har påverkats av lagändringen i Sverige samt hur väl deras förväntningar innan lagändringen stämde överens med det faktiska utfallet. Danmarks utveckling har använts för att diskutera huruvida Sverige kan dra några lärdomar från Danmark om exempelvis effekter av avskaffandet av revisionsplikten eller om Sverige eventuellt kommer att få ett annorlunda utfall än Danmark. Slutligen har vi i analysen och slutsatsen diskuterat huruvida avskaffandet av revisionsplikten för små bolag var en positiv eller negativ utveckling.

2.6 Källkritik

Enligt Thurén finns det fyra källkritiska principer som kan användas för att värdera pålitligheten hos källorna. Det första kriteriet berör äkthet vilket innebär att källan inte är förfalskad, till exempel att någon gjort förändringar i texter. Det andra kriteriet handlar om tidssamband, då en nyare källa är mer pålitlig och mer uppdaterad än en äldre. Det tredje kriteriet avser oberoende, vilket kan kopplas till ovan nämnda primär- och sekundärdata. Oberoende källor ”står för sig själv” vilket innebär att informationen inte inhämtats från någon annan källa. Det sista kriteriet behandlar tendensfrihet, vilket innebär att informationen inte ska vara partisk genom påverkan från yttre intressen eller åsikter.³⁶

Vårt material har grundats på intervjuer, böcker, artiklar och vetenskapliga studier. Vi har varit noggranna med urvalet av litteratur och därmed valt litteratur från erkända författare, vilket gör att källorna håller hög kvalitet. De tidsskrifter som var relevanta för vårt ämne var i huvudsak branschspecifika tidsskrifter såsom Balans, som är utgiven av FAR som är en organisation för revisorer. Det var för oss nyttigt att se extra kritiskt på informationen från de

³⁶ Thurén (2005) s. 13-67

här källorna eftersom tendensfriheten kan ifrågasättas samt att ändamålet för insamlingen av informationen till tidsskriften kan skilja sig från vårt intresse och därmed vara missvisande mot det vi önskar undersöka.

Som nämnts tidigare har primärdata såsom intervjuer större trovärdighet än sekundärdata då materialet har samlats in i studiens syfte. Vi är medvetna om att svaren från revisorerna riskerar att vara partiska då de är ekonomiskt beroende av sina klienter, vilket kan leda till att de medvetet eller omedvetet ger ett missvisande svar. Dock kan intervjupersonernas anonymitet möjliggöra ärligheten hos respondenterna, vilket i sin tur kan leda till pålitliga svar.

Vidare har vi använt oss av lagtexter från bland annat Sverige och Danmark, där vi har utgått från den utgivna lagförfattningen vilket är en ytterst korrekt och pålitlig källa.

3. Institutionalialia

I det här kapitlet kommer vi att presentera Danmarks och Sveriges utveckling av revisionspliktens regelstruktur både före och efter revisionspliktens avskaffande för små bolag.

3.1 EU:s direktiv lade grunden för lagändring

EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv ger möjlighet för medlemsländerna att undanta vissa små och medelstora bolag från revisionsplikt. Nedan följer artikel 51 som behandlar revision av årsboksluten samt hänvisning till artikel 11 för gränsvärden för undantag från revisionsplikt.

Artikel 51:

” 1. a) Bolagens årsbokslut skall granskas av en eller flera personer som godkänts av medlemsstaterna för att utföra lagstadgad revision enligt rådets åttonde direktiv 84/253/EEG av den 10 april 1984 om godkännande av personer som har ansvar för lagstiftad revision av räkenskaper.

b) Den eller de personer som ansvarar för revision av bokslutet skall även granska om förvaltningsberättelsen överensstämmer med årsbokslutet för samma räkenskapsår.

2. Medlemsstaterna får befria de bolag som avses i artikel 11 från skyldigheterna enligt punkt 1.”³⁷

Artikel 11 är ett direktiv vilket innebär att varje medlemsland aktivt måste välja att föra in direktivet i sin lagstiftning för att det ska vara gällande för bolagen i landet³⁸. Gränsvärdena i artikel 11 är som följer; balansomslutning på 4,4 miljoner euro, nettoomsättning på 8,8 miljoner euro samt medelantal av heltidsanställda under räkenskapsåret på 50 stycken. De här värdena är de maximala gränser som EU tillåter och det tillkommer att ett bolag måste understiga minst två av de tre gränsvärdena för att bli befriade från revisionsplikt. Innebörden är således att det är upp till vart och ett av medlemsländerna att sätta sina gränser för vilka bolag som ska omfattas av avskaffad revisionsplikt, så länge ländernas val av gränsvärden inte överstiger EU:s maximigränser.³⁹

3.2 Svenskt regelverk

Sverige har haft obligatorisk revisionsplikt för alla aktiebolag sedan 1983. En av anledningarna till att införa revisionsplikt var att man ville minska den ekonomiska

³⁷ EU rådets direktiv 2003/51/EG den 18 juni 2003 om ändring av rådets fjärde direktiv 78/660/EEG.

³⁸ Sveriges Riksdag: EU-upplysningen

³⁹ EU rådets direktiv 2006/46/EG den 14 juni 2006 om ändring av rådets fjärde direktiv 78/660/EEG.

brottsligheten, där revisorn kunde utgöra ett led för att motverka exempelvis skattebrott genom större möjlighet till insyn i bolagen.⁴⁰

Sverige avskaffade revisionsplikten för små bolag hösten 2010⁴¹. Det huvudsakliga argumentet för avskaffandet av revisionsplikten i Sverige och även i andra länder har varit att det är oproportionerligt kostsamt för de små bolagen att ha revision⁴². EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv och deras pågående arbete med att förenkla regelstrukturerna för bolag inom EU, har till syfte att minska de administrativa kostnaderna och öka deras konkurrenskraft. Sverige anpassade sig i och med avskaffandet till EU:s fjärde direktiv. Tidigare var Sverige och Malta de två resterande länderna inom EU att fortfarande tillämpa full revisionsplikt för alla aktiebolag.⁴³

Innan Sverige avskaffade revisionsplikten återfanns den lagtext som reglerade revision i Aktiebolagslagen 9 kap 1 och 3 §§. Här framgick att ett aktiebolag måste ha minst en revisor och att revisorns uppgifter var att granska bolagets bokföring och årsrapport⁴⁴. Lagen omfattade således alla aktiebolag oavsett storlek.

Avskaffandet av revisionsplikten kan utläsas genom ändringen i den första paragrafen i 9 kap. Aktiebolagslagen om kravet på revisor. Den nya lydelsen ser ut enligt följande:

”Ett aktiebolag ska ha minst en revisor, om inte annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det anges att bolaget inte ska ha någon revisor.

Andra stycket gäller inte om bolaget uppfyller mer än ett av följande villkor:

- 1.medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3,*
- 2.bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor,*
- 3.bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.”⁴⁵*

⁴⁰ Precht (2005) s. 22-23

⁴¹ Proposition 2009/10:204 s. 1

⁴² Collis (2010) s. 217

⁴³ Proposition 2009/10:204 s. 56-57, 67

⁴⁴ SFS 2005:551

⁴⁵ SFS 2010:834 Lag om ändring av Aktiebolagslagen (2005:551)

Det som framgår är således att frivillig revision endast är möjligt för de privata aktiebolag som understiger minst två av gränsvärdena. Vidare kan även utläsas att ett aktiebolag måste göra ett aktivt val att skriva in i bolagsordningen att de väljer att inte ha någon revisor för att kunna utnyttja möjligheten att avstå från revision.

3.3 Danskt regelverk

Danmark har haft obligatorisk revisionsplikt för alla bolag i regnskabsklasse B-D fram tills ändringen år 2006⁴⁶. Danmark var innan lagändringen det tredje sista landet inom den Europeiska Unionen som hade kvar full revisionsplikt. Danmark anpassade sig till EU:s fjärde bolagsdirektiv genom avskaffandet av revisionsplikt för de små bolagen år 2006. Den främsta anledningen till avskaffandet var densamma som i Sverige, det vill säga att minska de administrativa kostnaderna för de mindre bolagen samt förbättra de små bolagens konkurrensmöjligheter.⁴⁷

Lagtext före avskaffandet

I Danmarks Årsregnskabsloven, som motsvarar Sveriges Årsredovisningslag, framgår i 3 § vilka slags verksamheter som måste upprätta årsrapporter, vilka omfattar bland annat aktiebolag, handelsbolag samt privata bolag.⁴⁸ Reglerna kring hur olika bolag ska utarbeta sina årsrapporter framgår av 7 § Årsregnskabsloven där bolagen delas in i olika klasser. De bolag som enligt 3 § 1st Årsregnskabsloven tillhör regnskabsklasse A, såsom exempelvis vissa särskilda bolag med begränsat ansvar, har inget krav på att upprätta årsrapporter. De övriga bolagen som enligt lag måste upprätta årsrapporter följer reglerna för klass B-D beroende på bolagets storlek. Innan avskaffandet av revisionsplikten var reglerna att alla bolag inom klass B-D måste låta minst en revisor granska deras årsrapport vilket framgick i Årsregnskabsloven 17 kap 135 §.⁴⁹ Sedan den senaste ändringen år 2008 ser gränsvärdena för de olika regnskabklasserna idag ut enligt följande⁵⁰:

⁴⁶ Quick et al. (2008) s. 43

⁴⁷ Aggestam Pontoppidan (2007) s. 32-35

⁴⁸ Årsregnskabsloven Lov 2011 nr 323

⁴⁹ Årsregnskabsloven Lov 2001 nr 448

⁵⁰ Årsregnskabsloven Lov 2011 nr 323

Tabell 1 – Tabell över gränsdragningen mellan de årsredovisningspliktiga klasserna B-D

Regnskabsklass	Gränsvärden		
	Balansomslutning	Nettoomsättning	Heltidsanställda
B	0-36 Miljoner DKK	0-72 Miljoner DKK	0-50 stycken
C	36-143 Miljoner DKK	72-286 Miljoner DKK	50-250 stycken
D	143 miljoner DKK→	286 miljoner DKK→	250 stycken→

Lagtext efter avskaffandet

I det danska regelverket sedan avskaffandet återfinns reglerna kring revisionsplikt dels i Aktieselskabsloven (som numera går under namnet Selskabsloven) och dels i Årsregnskabsloven. Aktieselskabsloven § 82 behandlar reglerna kring revision där det framgår att bolaget ska revideras om de omfattas av reglerna i Årsregnskabsloven eller annan lagstiftning, alternativt på grund av beslut från styrelsen.⁵¹

Paragrafen hänvisar således till Årsregnskabsloven för att där kunna avgöra huruvida ett bolag omfattas av revisionsplikt eller ej. I Årsregnskabsloven § 135 som ändrades den 27 mars 2006⁵² framgår de gränser som gäller för vilka bolag inom räkenskapsklass B (se tabell 1) som har möjlighet att välja bort revision. Nedan följer den initiala lagtexten från 2006 efter lagändringen:

”§135: En virksomhed, der har pligt til at udarbejde årsrapport efter reglerne for regnskabsklasse B, C eller D, skal lade sin årsrapport revidere af en eller flere revisorer, jf. dog 2. pkt. En virksomhed, som er omfattet af regnskabsklasse B, jf. §7, stk. 1 nr. 2, kan undlade at lade årsrapporten revidere, hvis virksomheden i to op hinanden følgende regnskabsår på balancetidspunktet ikke overskrider to af følgende størrelser, jf dog stk 2 og

3:

1) En balancesum på 1.5 mio kr.,

2) En nettoomsætning på 3 mio kr og

3) Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 12.”⁵³

Genom lov nr. 720 af 25 juni 2010 ändrades gränserna i § 135 för vilka bolag som omfattas av möjligheterna att välja bort revision. Lagen trädde i kraft den 1a januari 2011 och innebar att

⁵¹ Aktieselskabsloven, ändrad genom Lov 2006 nr 246

⁵² Årsregnskabsloven, ändrad genom Lov 2006 nr 245

⁵³ Ibid

man höjde två av de tre gränserna för rekvisiten att kunna välja bort revision⁵⁴. Gränserna för vilka bolag inom regnskabsklass B som omfattas av frivillig revision före och efter ändringen ser därmed ut i enlighet med tabell 2.

Tabell 2 – Gränsvärden för frivillig revision i Danmark

År	2006	2010
Balansomslutning	1,5 miljoner DKK	4 miljoner DKK
Nettoomsättning	3 miljoner DKK	8 miljoner DKK
Heltidsanställda	12	12

Vidare framgår i § 135 stycke 2 och 3 att undantaget inte gäller för affärsdrivande stiftelser eller verksamheter som innehar kapitalandelar i andra verksamheter och som utövar betydligt inflytande över verksamheternas operationella eller ekonomiska drift.

I Årsregnskabsloven §§ 9,10 och 10a framgår de formella upplysningskrav som krävs ifall ett bolag beslutar att utyttja möjligheten att välja bort revision. Upplysningskraven rör bland annat ett intygande om att verksamheten uppfyller ovan nämnda krav för att avstå revision.⁵⁵ Anledningen till att vi tagit upp de formella kraven är att den studie från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen som vi kommer att presentera senare i arbetet innehåller statistik som delvis berör dessa formella krav.

⁵⁴ Årsregnskabsloven, ändrad genom Lov 2010 nr 720

⁵⁵ Årsregnskabsloven Lov 2011 nr 323

4. Teoretisk referensram

I det här kapitlet kommer vi att behandla den teori som vi byggt vårt arbete på. Vår teoretiska referensram omfattar revisorns roll, intressentteorin samt principal-agentteorin.

4.1 Revisorns roll

Revisionsplikten infördes i Sverige för att ta till vara på intressenternas intressen. För att förstå vad revisorn gör för att uppnå detta krävs en grundläggande förståelse för revisorns roll. I 9 kap § 3 Aktiebolagslagen framkommer revisorns uppgifter:

”Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionsred kräver.”⁵⁶

Vidare framgår av 9 kap § 5 att denna granskning årligen ska utmynna i en revisionsberättelse som överlämnas till bolagsstämman⁵⁷. För att förstå hur revision kan stärka bolagets trovärdighet är det av vikt att förstå för vem revisorn gör granskningen och vad revisorn granskar. Beroende på vem den huvudsakliga mottagaren av revisionen är kan uppdelningen ske enligt följande:

- **Extern revision;** vilket innebär att granskningen görs till förmån för utomstående intressenter av en oberoende expert. Vanligtvis avser extern revision granskning av de finansiella rapporterna, men kan även omfatta vissa granskningar av regelefterlevnad.
- **Intern revision;** innebär å andra sidan att granskningen görs till förmån för en intern part i bolaget, exempelvis ledningen, och utförs av antingen en anställd eller en utomstående expert. Fokus ligger här på att den ska utföras enligt ledningens begäran.⁵⁸

Vidare kan revisorns granskning allmänt klassificeras i följande tre kategorier:

- **Granskning av finansiella rapporter;** vilket innebär att en oberoende, kvalificerad och erfaren yrkesman granskar de finansiella rapporterna i syfte att uttrycka sin åsikt huruvida rapporterna ger en rättvisande bild av bolagets finansiella position.

⁵⁶ SFS 2005:551

⁵⁷ SFS 2005:551

⁵⁸ Porter et al. (2008) s. 7-8

- **Granskning av regelefterlevnad;** vilket innebär man undersöker hur väl bolaget följer regler satta av bolagets ledning eller olika myndigheter och organ.
- **Granskning av den operationella verksamheten;** vilket innebär att man utvärderar bolagets verksamhet i syfte att förbättra effektiviteten.⁵⁹

Vi har i vårt arbete främst utgått från den externa revisionens mottagare såsom exempelvis kreditgivare och Skatteverket men även den interna revisionens mottagare har till viss del behandlats under olika avsnitt, såsom förväntningar och effekter för bolaget och dess ägare avseende revisionsplikens avskaffande. Vidare har vi i huvudsak fokuserat på granskningen av de finansiella rapporterna och bolagets regelefterlevnad då de berört vårt syfte, nämligen de små bolagens intressenter.

4.1.1 Oberoende

I anslutning till revisionen finns en del begrepp som är av stor betydelse för revisorn i dess yrkesmässiga roll där ett av begreppen är *oberoende*. En grundsten för att presentera pålitliga rapporter till intressenterna är att granskningen som gjorts av revisorn ska ha skett utan påverkan från egna intressen. Det krävs således att revisorn är oberoende vid granskningen för att garantera kvaliteten på revisionen.⁶⁰ Inom lagstiftningen kan man utläsa detta krav på oberoende genom jävsbestämmelser⁶¹ i aktiebolagslagen kap 9 § 17, respektive självständighet och opartiskhet⁶² i revisorslagen §§ 20-23. Det är inte ovanligt att revisorn i ett litet bolag samtidigt agerar som både revisor och fristående rådgivare, det vill säga att bolaget använder revisorn som ”bollplank” vid ekonomiska beslut. Dubbelrollen kan riskera att inkräkta på revisorns oberoende vilket i sin tur kan öka misstron för revisorn från intressenternas sida. Regeringen anser dock att för de mindre och medelstora bolagen finns fördelar av dubbelrollen som rådgivare/revisor, då revisorn är väl insatt i bolaget vilket därigenom kan ge dessa bolag möjligheter till kostnadsbesparingar. För exempelvis en kreditgivare kan dubbelrollen vara både positiv och negativ. Den kan vara positiv på så sätt att revisorn får stor insikt i bolaget och kan ge råd vid ekonomiska beslut, vilket kan upprätthålla möjligheter för bolaget att behålla sin betalningsförmåga. Den kan dock även vara negativ då banken är en utomstående intressent och revisorns oberoende riskerar att hotas på grund av en

⁵⁹ Porter et al. (2008) s. 4-7

⁶⁰ Moberg (2006) s. 79

⁶¹ SFS 2005:551

⁶² SFS 2001:883

nära relation med bolaget, vilket kan resultera i att banken ifrågasätter trovärdigheten på den utförda revisionen.⁶³

4.1.2 Kvalitetskontroll och upplysningsplikt

Kvalitetskontroll är ett annat begrepp som rör den faktiska granskningen av klienters årsrapporter. Det är styrelsens ansvar att upprätta årsrapporten och därmed även styrelsens ansvar att följa gällande lagar, medan revisorns uppgift är att granska och göra ett uttalande om nämnda årsrapport. Det är därmed viktigt att poängtera att den granskning revisorn gör av ett bolags årsrapport inte befriar företagsledningen från fortsatt ansvar. Kvalitetskontrollen omfattar således huruvida bolagets redovisning uppvisar en rättvisande bild av bolagets ställning och är upprättad enligt gällande rätt, huruvida styrelsen ska befrias från ansvarsfrihet samt kontrollera eventuella oegentligheter och fel. Det sistnämnda innebär inte att det är revisorns ansvar att se till att årsrapporten är felfri eftersom revisorn utför en kontroll baserad på väsentlighet och risk.⁶⁴

Även om revisorns ansvar inte omfattar att garantera en felfri rapport, så har revisorn skyldighet att informera styrelsen om identifierade fel. Det kan göras genom en erinran till styrelsen om att något bör åtgärdas, och om detta inte följs riskerar bolaget att få en anmärkning i revisionsberättelsen. Vid mer allvarliga försummelse där VD eller styrelseledamot potentiellt kan riskera ersättningsskyldighet, måste revisorn lämna en skriftlig anmärkning som sedan ska upptas i revisionsberättelsen.⁶⁵ Vid misstanke om allvarligare ekonomiska brott är huvudregeln att revisorn ska meddela VD och styrelse samt inom viss tid avgå och upplysa åklagare. Det sistnämnda innebär att revisorn måste bryta sin obligatoriska tystnadsplikt gentemot utomstående för att fullgöra upplysningsplikten, vilket kommer av att samhällets intressen anses vara av högre grad än bolagets intressen. Revisorns upplysningsplikt kan även uppkomma gentemot andra specifika personer, såsom mot den som utför taxeringsrevisionen eller en konkursförvaltare.⁶⁶

Sammanfattningsvis är kvalitetssäkringen således den del av revisorns roll som är en försäkran för att de rapporter som intressenterna vill ta del av är tillförlitliga.

Upplysningsplikten är till nytta både för intressenterna och samhället i stort då revisorn kan

⁶³ Moberg (2006) s. 79-103

⁶⁴ Ibid s. 105-106, 111

⁶⁵ Ibid s. 104-126, 140-142, 202

⁶⁶ Ibid s. 189-204

identifiera och påpeka oegentligheter som utan revision troligen skulle vara svårare att upptäcka.

4.2 Intressentteorin

Vi har valt att använda oss av intressentteorin för att se hur de små bolagens intressenter påverkas av revision.

Intressentteorin bygger på en relation mellan en organisation (i vårt fall ett bolag) och dess intressenter⁶⁷. En intressent är enligt Freeman ”*any group or individual who can affect or is affected by the achievement of the organisations’s objectives*”⁶⁸. Både bolaget och intressenterna är beroende av varandra, där bolaget för sin överlevnad är i behov av bidrag från intressenten medan intressenterna har ett intresse av att erhålla belöning i utbyte mot sitt bidrag till bolaget⁶⁹. Bidragen och belöningarna som är grunden i intressentteorin är ett kontinuerligt utbyte mellan organisationen och dess intressenter. Det är viktigt att förstå hur utbytena förhåller sig till varandra och vilka förutsättningar som krävs för att utbytet ska fungera på ett tillfredsställande sätt. Det innebär att det är viktigt att observera vilka krav intressenterna ställer på den belöning de förväntar sig från organisationen, för att i gengäld tillhandahålla de bidrag organisationen är i behov av.⁷⁰ Det är dock svårt för ett bolag att ta hänsyn till alla intressenters intressen, särskilt om de har begränsade resurser, vilket gör att bolagets ledning måste klara av att balansera olika intressenters intressen. De intressenter som bolaget anser är av störst vikt är också de intressenter som bolaget främst vill tillfredsställa.⁷¹

Freeman, enligt Anna Thomasson, delar upp processen att hantera intressenterna i tre steg. Den första kallas ”rational level” och innebär att ledningen ska identifiera bolagets viktigaste intressenter. Vidare delar han in intressenterna i olika grupper såsom anställda, ägare, kunder med flera.⁷² Intressentbilden (se figur 2) är den vanligaste formen för att presentera intressentmodellen där man tydligt ser hur intressenterna kopplas till organisationen, i vårt fall ett litet bolag⁷³.

⁶⁷ Thomasson (2009) s. 41

⁶⁸ Freeman (1984) s. 46

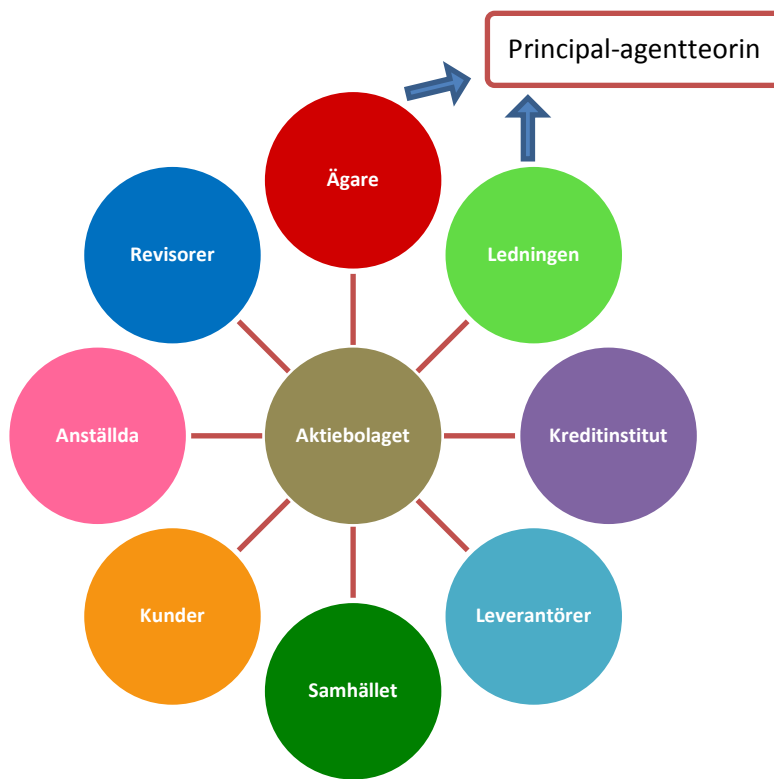
⁶⁹ Thomasson (2009) s. 41

⁷⁰ Bruzelius & Skärvad (1989) s. 71-83

⁷¹ Thomasson (2009) s. 42-46

⁷² Ibid s. 46-47

⁷³ Bruzelius & Skärvad (1989) s. 71-83

Figur 2: Egentillverkad intressentbild med inspiration från Bruzelius & Skärvad (1989)⁷⁴

Det andra steget kallar Freeman, enligt Anna Thomasson, ”the process level” vilket handlar om att identifiera hur bolaget arbetar för att tillfredsställa olika intressenters intressen. Steget syftar till att kommunicera ut vilka värden bolaget står för. Det sista steget benämner han ”transaction level” och det handlar om de interaktioner som sker mellan bolagets och dess intressenter, och vilka resurser som krävs för att samarbetet ska fungera. Det är av vikt att ledningen förstår vad deras intressenter förväntar sig för motprestation för att bolaget ska kunna upprätthålla en bra relation till sina intressenter.⁷⁵

Hirschman, enligt Anna Thomasson, framhåller att om intressenterna inte känner sig tillfredsställda kan de välja att antingen avsluta relationen med bolaget eller så kan de framföra sitt missnöje till ledningen. Anna Thomasson framhöll vidare att det således är viktigt att det finns en överrensstämmelse mellan det som intressenterna respektive ledningen anser är viktigt för att tillgodose intressenternas förväntningar av bolaget.⁷⁶

⁷⁴ Bruzelius & Skärvad (1989) s. 71-83

⁷⁵ Thomasson (2009) s. 48-49

⁷⁶ Ibid s. 49-52

Intressentteorin har varit utsatt för kritik, bland annat för att modellen ger intrycket av att alla intressenter har lika stort värde för organisationen genom att cirklarna är av samma storlek och därmed har lika stort inflytande över organisationens beslut. Intressentmodellen visar vilka intressenter organisationen har men ska däremot inte avläsas som en beskrivning av maktförhållandet mellan intressenterna och bolaget. En del intressenter har nämligen en viktigare relation till bolaget och detta påverkar dels förhållandet mellan intressenten och organisationen, men även förhållandet mellan intressenten och bolagets övriga intressenter.⁷⁷

I litteraturen återfinns flertalet olika indelningar av organisationens intressenter i exempelvis primära respektive sekundära intressenter och direkta respektive indirekta intressenter vilket visar att gränsdragningen inte är absolut. Vi har valt att utgå från Clarksons indelning i primära och sekundära intressenter. Den primära intressentgruppen består av de intressenter som är viktiga för bolagets fortlevnad vilka ofta utgörs av ägare, anställda, kunder, leverantörer samt offentliga intressenter såsom Skatteverket. Den sekundära intressentgruppen utgörs enligt Clarkson av de intressenter som indirekt påverkar eller påverkas av organisationen utan att vara avgörande för bolagets framtid och överlevnad, exempelvis media.⁷⁸ Nedan följer en kortfattad presentation av bolagets intressenter.

4.2.1 Kreditgivare

För en kreditgivare som exempelvis kan utgöras av en bank eller en leverantör är det viktigt att ha information om huruvida ett bolag har god återbetalningsförmåga eller inte. Användningen av en revisor som är en oberoende part är en fördel då det ger en garanti för att rapporterna är tillförlitliga, vilket underlättar kreditinstitutens beslut om exempelvis ett penninglån. En reviderad rapport kan således öka möjligheterna till att erhålla ett banklån för bolaget. Liknande situation uppstår för leverantörer då betalning oftast sker efter leverans vilket innebär att leverantören har behov av att försäkra sig som om att bolaget har en god ekonomisk ställning. Att undersöka om de senaste revisionsberättelserna innehållit några anmärkningar är en möjlighet för intressenterna att försäkra sig om detta.⁷⁹

Den kompetens revisorn tillför vid granskningen är också fördelaktig inte minst vid kristider när en revisor har stora möjligheter att tidigt upptäcka problem och undvika slutscenarier som

⁷⁷ Bruzelius & Skärvad (1989) s. 71-83

⁷⁸ Clarkson (1995)

⁷⁹ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

borgenärsbrott eller konkurs⁸⁰. Vår tolkning av innebörden är att revisorns kompetens kan leda till att bolagen får en mer rättvisande bild av sin ekonomiska ställning. Bolagen kan därmed undvika kostsamma investeringar vid fel tidpunkt eller andra kostsamma ekonomiska beslut som i längden kan påverka både bolaget och dess externa intressenter negativt.

I regeringens proposition diskuterades att små bolag inte alltid har kreditgivare som gett långfristiga lån eller andra externa finansiärer vilket skulle ses som en anledning till att små bolag inte har lika stort behov av revision som större bolag⁸¹. Revisionen är dock inte bara till nytta för de externa intressenterna utan även för de interna, som diskuteras i avsnitt 4.2.5, vilket gör att små bolag ändå kan ha nytta av revisionen. Om bolaget i framtiden dessutom skulle behöva ta ett kreditlån kan ägaren få svårt att erhålla lånet utan en reviderad årsrapport⁸².

4.2.2 Samhället

Revisorn har tillgång till mycket information i bolaget vilket gör att han måste överväga hur mycket information som behöver offentliggöras för att upprätthålla marknadens effektivitet, något som i stor grad påverkar samhället.⁸³ Samhället ser fördelar med extern revision utifrån två olika perspektiv. Det ena perspektivet berör hur extern revision kan underlätta och bidra till en fungerande kapitalmarknad. Det andra perspektivet handlar om att säkra företagsledningens ansvar genom att ställa krav på att ledningen tillhandahåller årliga finansiella rapporter och sedan lämna över rapporterna för en noggrann granskning av en utomstående expert, det vill säga en revisor.⁸⁴ En fördel för samhället med revision av årsrapporter, oavsett bolagets storlek, är således att revisorn granskar det material som är underlag för bland annat beräkningar av skatter och avgifter⁸⁵.

Revision kan även vara fördelaktigt i ett rättsligt perspektiv angående ekonomisk brottslighet. Faktum är att kommissionen i slutbetänkandet i samband med införandet av revisionsplikt i Sverige år 1983 påpekade att välutbildade och erfarna revisorer har goda möjligheter att motverka ekonomisk brottslighet.⁸⁶ I en proposition av regeringen inför avskaffandet av revisionsplikten framhölls att Ekobrottsmyndigheten ser att anmälningarna leder till lagföring,

⁸⁰ Andersson (2005) s. 33-34

⁸¹ Proposition 2009/10:204 s. 66

⁸² Danielsson (2010) s. 19

⁸³ Carrington (2010) s. 16-23

⁸⁴ Porter et al. (2008) s. 11-15

⁸⁵ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

⁸⁶ Precht (2005) s. 22-23

samt att ett effektivt arbete mot ekonomisk brottslighet underlättas av att anmälningen från en revisor ofta sker i ett tidigt stadie. Ekobrottsmyndigheten anser även att det finns en brottsförebyggande verkan av att ha en revisor med anmälningsskyldighet.⁸⁷ Nära besläktat med detta är den kostnad för samhället som inte grundar sig i medveten ekonomisk brottslighet, utan i de omedvetna fel som kan uppstå på grund av bristande kunskap i bolaget. Felen är oftast sådana som hade kunnat upptäckas vid en revision.⁸⁸

Det finns viss kritik avseende revisorns möjlighet att förhindra ekonomisk brottslighet. Ett flertal remissinstanser till ovan nämnda proposition framhöll att någon bekräftelse inte finns för att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till ökat antal fel i beskattningsunderlagen.⁸⁹ FAR uttryckte dock sin oro över att den danska utvecklingen med ökad börda för det danska Skatteverket (SKAT) i form av kontroller, sedan avskaffandet av revisionsplikten, skulle leda till samma scenario i Sverige för svenska Skatteverket.⁹⁰ Skatteverket själva anser att ökat skattebortfall är en risk som inte bara påverkar Skatteverket utan även samhället.⁹¹

4.2.3 Anställda och kunder

Om man ser till de anställda i bolagen så har de en mer personlig beroendeställning till bolaget än övriga intressenter vilket innebär att även de har ett behov av att veta att informationen är pålitlig⁹². Det kan exempelvis tolkas som att en anställd är intresserad av att få information om bolagets ekonomiska situation för att utvärdera sin framtida anställning och trygghet. Fördelen med att de anställda har en uppfattning om bolagets ekonomiska ställning kan vara av ännu större vikt i ett litet bolag då ett mindre bolag löper större risk att försättas i konkurs snabbare än ett stort bolag. I ett större bolag uppdagas det ekonomiska problemet oftare i ett tidigare stadie, såsom exempelvis med SAAB, vilket gör att de anställda har större möjligheter att i god tid vidta åtgärder såsom exempelvis söka andra arbeten.

Revision kan slutligen vara viktig för bolagets kunder då revisorn granskar och garanterar rapporternas pålitlighet vilket utgör grunden för förtroendet för en fortsatt leverans till kunderna. Fördelen för kunden om bolagets rapporter är pålitliga är att de lättare kan

⁸⁷ Proposition 2009/10:204 s. 60-61

⁸⁸ Ibid s. 103

⁸⁹ Ibid s. 89

⁹⁰ Notering: "Slopad revisionsplikt utreds" (2007) s. 7

⁹¹ Notering: "Första åren utan revisionsplikt – så blev det i Danmark" (2010) s. 11

⁹² FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

utvärdera bolagets framtida situation.⁹³ De kan därmed erhålla möjlighet att se över kontaktnätet och eventuellt hitta ett annat bolag som har lägre risk att likvideras och därmed bättre möjligheter för att exempelvis ombesörja serviceärenden.

4.2.4 Revisorer

Revisorerna tas inte upp som en egen intressentgrupp till bolaget i de traditionella intressentmodellerna, då revisorn tekniskt sett är en leverantör av den tjänst bolaget köpt. Vi anser dock att revisorn har en viktig delad roll som både kvalitetssäkrande part och intressent och har därför valt att lyfta ut revisorn från leverantörerna och tilldela dem en egen grupp i vår intressentmodell, eftersom revisorn är en högst relevant part i vår studie. Revisorn tillhandahåller tjänsten revision som innebär att övriga intressenter inte själva behöver utföra en granskning för att försäkra sig om bolagets pålitlighet. Den här försäkran är en del av grunden för att minska misstron mellan organisationen och dess intressenter. Samtidigt är revisorn beroende av bolaget då bolaget är revisorns intäktskälla, vilket kan bestyrkas av revisorernas intensiva delaktighet i debatten kring revisionsplikten avskaffande.

4.2.5 Ägare och ledning ur ett Principal- Agentperspektiv

Principal-agentteorin redogör för ett förhållande mellan en principal och en agent där principalen är uppdragsgivaren (exempelvis ägaren i ett bolag) och agenten är uppdragstagaren (exempelvis ledningen i ett bolag). Förhållandet avser ett avtal där agenten ska genomföra ett uppdrag för principalens räkning.⁹⁴ Utgångspunkten för principal-agentteorin är att agenten är riskavert; att agenten har ett egenintresse det vill säga att han prioriterar sina behov; samt att agentens och principalens egenintressen är motstridiga⁹⁵. Problemet som uppstår är att agenten inte handlar främst i principalens intresse utan i första hand vill maximera sin egen nytta, vilket kan leda till att principalen missgynnas på grund av agentens agerande⁹⁶. För att motverka detta problem kan principalen använda sig av övervakning av agentens handlingar för att således få ökad kontroll⁹⁷. Den kostnad som uppstår för att hantera problemet med motstridiga intressen kallas ”agentkostnad” och utgörs således av kostnaden för övervakning och kontroll av agenten⁹⁸.

⁹³ Ibid s. 12-14

⁹⁴ Artsberg (2005) s. 83-86

⁹⁵ Gomez-Mejia & Wiseman (1997) s. 296

⁹⁶ Artsberg (2005) s. 83-86

⁹⁷ Jensen & Meckling (1976) s. 308

⁹⁸ Ibid s. 308-309

En vanlig situation när förhållandet uppstår är då en separation mellan ägande och kontroll existerar, som exempelvis vid relationen mellan aktieägarna och ledningen i ett bolag⁹⁹. Teorin om principal-agentproblematiken är en grundläggande utgångspunkt för att förstå ett av de bakomliggande syftena med revision, nämligen kontroll¹⁰⁰. Problematiken som uppstått kan hanteras genom att en revisor används för granskningen av ledningens handlingar och rapporter utifrån ett oberoende perspektiv¹⁰¹. En fördel är således att en revisor kan styrka de finansiella rapporternas korrekthet och kan därigenom minska misstroendet som kan uppstå då både ledningen och aktieägarna vill maximera sin egen nytta¹⁰². I regeringens proposition från 2010 framläggs dock viss kritik mot principal-agentproblematiken av anledningen att separationen mellan aktieägare och ledning inte sällan saknas i de små bolagen¹⁰³.

Revisorns kunskap kan vidare nyttjas av bolaget och dess ledning genom att revisorn i sitt uppdrag utvärderar bolagets verksamhet i syfte att förbättra effektiviteten i dess dagliga verksamhet¹⁰⁴. Därigenom kan revisorn vara en form av bollplank genom att bidra med sin kunskap för att belysa vissa ekonomiska frågor och händelser som annars ligger utanför ledningens kunskap¹⁰⁵. Diskussionen visar således att även de interna intressenterna har stor nytta av revision.

4.2.6 Revisionspliktens avskaffande - De små bolagens mest relevanta intressenter

Vårt fokus i arbetet har varit revisionspliktens avskaffande och urvalet i vårt arbete har därför baserats på de största primära intressenterna som påverkas av lagändringen. Intressenterna har vi identifierat som revisorer, bankväsendet samt Skatteverket. Vi har medvetet valt att inte fokusera på kunder och leverantörer då de i regel inte använder sig av den reviderade årsrapporten i lika stor utsträckning som exempelvis bankväsendet gör vid sina kreditprövningar. Vi menar att leverantörer och kunder därmed inte påverkas markant av lagändringen jämfört med påverkan för bankväsendet och Skatteverket. Då intressentteorin bygger på ett utbyte mellan intressenterna och bolaget är det naturligt att bolaget själv påverkas av förändringarna, och av den anledningen har vi i vårt arbete även diskuterat hur bolaget påverkas av revisionspliktens avskaffande.

⁹⁹ Ibid s. 309

¹⁰⁰ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning* (2005) s. 12

¹⁰¹ Artsberg (2005) s. 83-86

¹⁰² Carrington (2010) s. 16-23

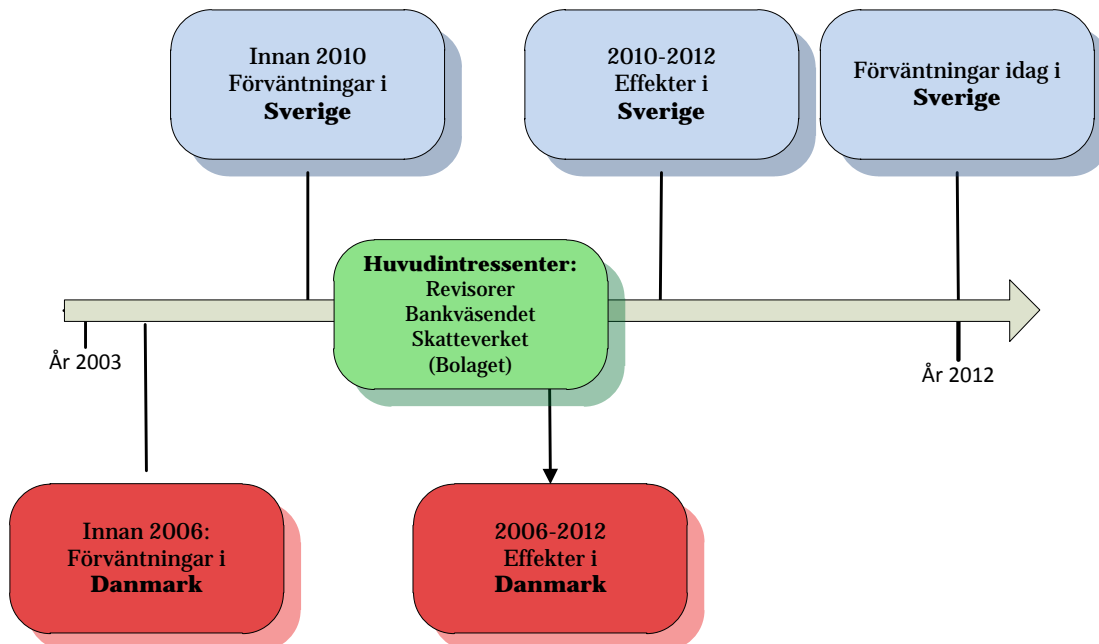
¹⁰³ Proposition 2009/10:204 s. 66

¹⁰⁴ Porter et al. (2008) s. 4-7

¹⁰⁵ FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. (2005) s. 12-14

Beroendeförhållandet mellan bolaget och de intressenter som vi valt att fokusera på, anser vi varierar mellan intressenterna. Revisorn har enligt vår mening efter revisionspliktens avskaffande en delad roll. Revisorn är i underläge då de är beroende av inkomster från bolagen som nu inte längre har ett tvång att anlita en revisor. Samtidigt uppstår ett samarbetsförhållande eftersom de små bolagen ofta har behov av revisorns kompetens vid ekonomiska beslut. Banken är enligt oss i ett dominerande förhållande gentemot bolaget, då det är banken själv som avgör huruvida ett bolag blir beviljade krediter eller ej och kan därmed kräva att bolaget revideras. Vi anser att Skatteverket och bolaget efter lagändringen befinner sig i en konfliktartad situation. Bolagen vill minska sina administrativa kostnader vilket kan uppnås genom att avstå från revision medan Skatteverket har ett intresse av att få så korrekta rapporter som möjligt från bolagen, vilket tidigare till viss del upprätthållits genom revision.

Vårt urval av de primära externa och interna intressenterna som vi ansåg var mest relevanta i ett perspektiv om revisionspliktens avskaffande för små bolag omfattar således revisorer, bankväsendet, Skatteverket samt bolaget själv. Baserat på urvalet har vi utvecklat vår tidigare modell (figur 1) till att inkludera de primära intressenterna (se figur 3).

Figur 3 – Egenkonstruerad metodmodell där bolagets huvudintressenter inkluderats

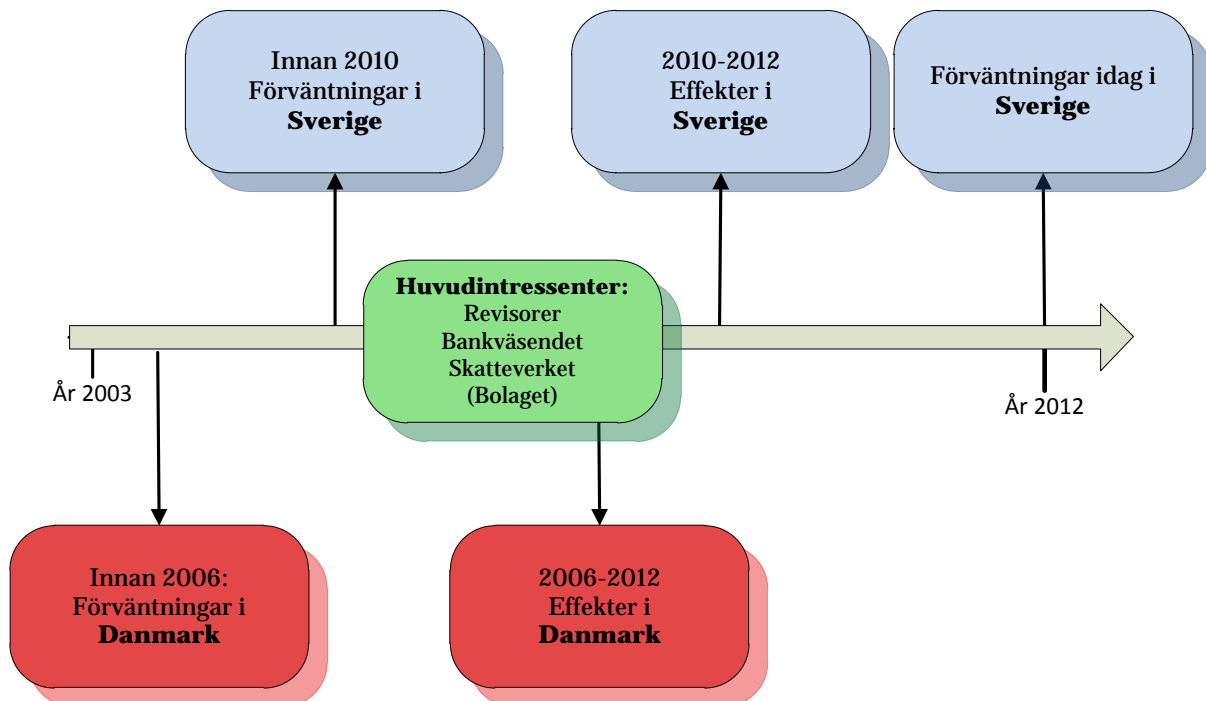
Var och en av de blå och röda boxarna representerar, som vi tidigare nämnt, olika delar av vårt empiriska material. Den centrala mittpunkten med huvudintressenterna i modellen har

varit grunden till diskussionen vilket innebär att varje delmoment har belysts utifrån våra huvudintressenters perspektiv.

5. Revisionspliktens avskaffande i Danmark

I det här kapitlet kommer vi att behandla förväntningarna och effekterna kring revisionspliktens avskaffande i Danmark.

I det här kapitlet har vi fokuserat på vår modells nedre, röda boxar.

Figur 3 – Egenkonstruerad metodmodell där bolagets huvudintressenter inkluderats

Vi har inlett med ta upp våra huvudintressenters förväntningar om eventuella effekter på grund av avskaffandet av revisionsplikten i Danmark. Därefter har vi presenterat de effekter som har identifierats efter avskaffandet.

5.1 Förväntningar innan lagändringen

Debatten kring revisionsplikten har varit omfattande både före och efter lagändringen som innebar att små bolag undantogs från revisionsplikt i Danmark. Att debatten var så omfattande berodde till viss del på att det fanns flertalet olika parter som var inblandade och berördes av lagändringen. Parterna utgjordes av bland annat bolagen själva, revisorer, Skatteverket (SKAT) samt kreditgivare, vilka i avsnitt 4.2.6 har identifierats som det lilla bolagets

huvudintressenter. Av naturliga skäl skiljde sig förväntningarna åt mellan de olika inblandade parterna. Vi har nedan beskrivit huvudintressenternas förväntningar om effekterna i Danmark för att kunna jämföra dessa med de faktiska effekter som uppkommit efter lagändringen senare i analysen.

Förväntning om effekter för de små bolagen

Caroline Aggestam Pontoppidan framhävde i en artikel i Balans att besparingen för de små bolagen i Danmark beräknades uppgå till 677 miljoner DKK enligt en studie från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen¹⁰⁶. Flera andra inblandade parter var dock kritiska till beräkningen och hävdade att besparandet i bästa fall skulle kunna uppgå till ett par hundra miljoner DKK.¹⁰⁷ En representant från Foreningen Registrerede Revisorer (FRR) förväntade sig bland annat att besparingen skulle komma att motverkas av ökade omkostnader för de små bolagen, då intressenterna förväntades kräva att bolagen lämnar fler upplysningar i samband med bland annat låneansökningar. Ytterligare en anledning till att FRR inte förväntade sig att besparingen skulle bli så stor som Erhvervs- og Selskabsstyrelsen trodde, var att FRR uppskattade att 2 av 3 bolag inte skulle välja bort revisionen även om de skulle få möjlighet till det.¹⁰⁸ FRR trodde att bland de bolag som skulle välja bort revisionen så kommer anledningen grunda sig i antingen en, enligt FRR, felaktig uppfattning om att bolaget tror att de kommer spara pengar eller på grund av att bolagen medvetet vill begå ekonomiska brott¹⁰⁹.

Det fanns även förväntningar om att antalet fel i rapporter och skatteberäkningar skulle öka när revisorn inte längre skulle komma att granska årsrapporterna. Jørgen Peter Bærentsen skrev i en artikel i INSPI, att de korrigeringar av fel i rapporterna och skattejusteringar som många revisorer gör kommer att minska väsentligt på grund av att vissa bolag inte längre kommer välja att revidera sina årsrapporter.¹¹⁰

Förväntningar om effekter för revisionsbranschen

Marknadschefen Heidi Schütt Larsen vid Dansk Handel & Service trodde att de flesta bolagen såg revision som en investering och att de därför troligtvis skulle fortsätta använda sig av revisorn även om plikten skulle försvinna¹¹¹. Chefsekonomen Søren Nicolaisen vid

¹⁰⁶ Aggestam Pontoppidan (2007) s. 32

¹⁰⁷ Schütt Larsen (2005) s. 24-25

¹⁰⁸ Arnth Jensen (2005) s. 10-13

¹⁰⁹ Ibid s. 10-13

¹¹⁰ Bærentsen (2005) s. 30-33

¹¹¹ Schütt Larsen (2005) s. 24-25

Håndværksrådet trodde att vissa bolag skulle välja bort revisionen men fortfarande behålla revisorn som en rådgivare i bolaget, då han menade att undersökningar visade att revisorn var den viktigaste externa rådgivaren i ett litet bolag¹¹². Att låta marknaden reglera användandet av revision förväntades också leda till ökad konkurrens bland revisionsbyråerna då de måste anpassa både sina tjänster och sina priser för att attrahera de små bolagen¹¹³.

Förväntningar om effekter för bankväsendet

De flesta inblandade parter i debatten var överens om att en reviderad årsrapport ger en högre trovärdighet, vilket även Finansrådets Jens Borges kommenterade i en artikel från INSPI¹¹⁴. Heidi Schütt Larsen förväntade sig därför att intressenterna inte skulle kunna se samma tillit till rapporter som inte var reviderade, vilket i hög grad skulle påverka exempelvis kreditgivare¹¹⁵. Jørgen Peter Bærentsen menade att bolagens möjligheter att erhålla krediter skulle kunna bli begränsade om bolagen inte har reviderade årsrapporter, vilket enligt Jørgen skulle kunna leda till ett ökat behov av andra uttalanden om kreditvärdigheter från exempelvis ratingbyråer. Dock kommer ratingbyråerna naturligtvis att ta betalt för informationen. Även Ane Arnth Jensen trodde att kreditgivare skulle komma att begära ytterligare upplysningar från bolagen för att kunna få den tillit som revisionen annars tillfört årsrapporten¹¹⁶.

Jens Borges påpekade dock att kreditanalysen bygger på mycket mer än bara att årsrapporten är reviderad. Kreditinstituten tar exempelvis hänsyn till både bolagets konkurrenskraft och position på marknaden och att avskaffa revisionsplikten trodde han därför inte skulle påverka kreditgivarna i väsentlig grad. Både Jørgen Peter Bærentsen och Jens Borges var eniga om att ett oreviderat bolag riskerade att få en högre ränta, men Jens ansåg att kreditgivarna redan idag baserade sina priser beroende på olika risker och att det här inte skulle tillföra något nytt problem.¹¹⁷

Förväntningar om effekter för Skatteverket

De förväntade effekter som potentiellt skulle komma att påverka samhället rör de samhällsekonomiska förluster som bland annat kan uppstå för Skatteverket. Tidigare har revisorernas rapporter varit underlag för Skatteverkets arbete, förväntningarna var att

¹¹² Nicolaisen (2005) s. 20-22

¹¹³ Ibid s. 20-22

¹¹⁴ Borges (2005) s. 5-8

¹¹⁵ Schütt Larsen (2005) s. 24-25

¹¹⁶ Arnth Jensen (2005) s. 10-13

¹¹⁷ Bærentsen (2005) s. 30-33; Borges (2005) s. 5-8

avskaffandet skulle leda till att Skatteverket själva skulle få genomföra fler och mer utförliga kontroller än tidigare, vilket skulle leda till ökade resurskostnader.¹¹⁸ Undersökningar visar att revisorn inte har upptäckt särskilt stor andel av de ekonomiska brotten, vilket gör att revisorn inte är särskilt effektiv som offentlighetens detektiv. Søren Nicolaisen menade därför att avskaffandet av revisionsplikten inte skulle påverka antalet upptäckta brott i någon väsentlig mån.¹¹⁹ Bolagen själva hävdade däremot att revisorn har en tydlig preventiv effekt mot ekonomisk brottslighet och att de små bolagen hade en förväntan om ökad ekonomisk brottslighet vid avskaffandet av revisionsplikten¹²⁰.

Det fanns även förväntningar om positiva effekter för samhället om revisionsplikten avskaffades. Jens Borges menade att marknaden bör vara den som reglerar kravet på revision. Det är då upp till intressenterna att ställa krav på bolaget om reviderade årsrapporter vilket skulle leda till att de bolag som inte hade något behov av revision inte heller skulle tvingas betala för det.¹²¹

5.2 Effekter av lagändringen

Vi har sammanställt de effekter som har identifierats i Danmark sedan avskaffandet av revisionsplikten för små bolag. Effekterna är hämtade från genomförda studier och debattartiklar.

Effekter för de små bolagen

Danska Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har genomfört en studie som publicerades 2011 som bygger på årsrapporter från 2008. Vid undersökningen av felfrekvenserna utfördes en jämförande stickprovsundersökning inom hela B-klassen som visade statistiken över felprocenten i årsrapporterna. Statistiken, korrigerad att inte omfatta formella fel, visas i tabell 3¹²². Med formella fel avses de upplysningskrav som vi tidigare har nämnt under avsnittet lagtext efter ändringar, vilket i sammanhanget inte borde ses som ett fel och har därför uteslutits ur statistiken.

¹¹⁸ Schütt Larsen (2005) s. 24-25

¹¹⁹ Nicolaisen (2005) s. 20-22

¹²⁰ Villaro Lassen (2005a) s. 14-15

¹²¹ Borges (2005) s. 5-8

¹²² Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2011) s.16

Tabell 3. Reviderad statistik över fel i årsrapporterna bland alla bolag inom B-klassen

	Kan välja bort revision		Kan inte välja bort revision
	Frivilligt reviderade årsrapporter	Oreviderade årsrapporter	Kan inte välja bort revision pga överstigande av storleksgränserna eller pga betydande inflytande i andra bolag
Felprocent	26,5 %	31,7 %	27,6 %
Stickprovstorlek	294 st	300 st	584 st

FSR var kritiska till statistiken avseende felfrekvensen i studien från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen då de menade att statistiken inte tar upp årsrapporternas kvalitet. En årsrapport som innehöll fel i beräkningen av varulagret eller skatteupplysningen kunde ändå ha betraktats som felfri då felen inte skulle upptäckts vid Erhvervs- og Selskabsstyrelsens undersökning. FSR menade att antalet fel därmed kan vara fler än vad statistiken visar.¹²³

Studien från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har även gjort en mätning av den faktiska besparingen av avskaffandet av revisionsplikten. Utifrån deras beräkning har de i undersökningen dragit slutsatsen att besparingen under 2008 uppgick till 210-215 miljoner DKK. För 2007 uppgick detta belopp till 155-160 miljoner DKK.¹²⁴ I en artikel från Revision & Regnskabsvæsen bedömde revisorerna att anledningen till att många små bolag inte har valt bort revision var att besparingen var för liten för att vara relevant¹²⁵. Det här ger en indikation på att det inte blir en verklig besparing för de små bolagen att välja bort revision för att minska de administrativa kostnaderna.

Effekter för revisionsbranschen

I december 2006 konstaterades i en stickprovsundersökning bland bolagen, som omfattades av lagändringen om revisionsplikt, att endast 2 % hade valt bort revision sedan lagen trätt i kraft i Danmark¹²⁶. År 2007 uppgav 17 104 bolag att de valt att inte bli reviderade och 2008 hade antalet bolag som valt bort revision stigit till 23 574 vilket motsvarade 32,3 % av de bolag som kunde välja bort revision¹²⁷. Dan Brännström, generalsekreterare för FAR,

¹²³ FSR

¹²⁴ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2011) s. 4

¹²⁵ Juel (2007) s. 6

¹²⁶ Aggestam Pontoppidan (2007) s. 32-35

¹²⁷ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2011) s. 2

meddelade att i början av år 2012 hade cirka 25 % av bolagen i Danmark valt att inte ha någon revisor av antalet bolag som omfattas sedan höjningen av gränsvärdena¹²⁸. Även om procentsatsen ser ut att ha minskat har antalet bolag som omfattas av frivillig revision ökat vilket gör att andelen bolag som har valt bort revision minskar i förhållande till det totala antalet bolag inom gränsvärdena.

Ulla Brandt konstaterade i en artikel i Revision och Regnskabsvæsen att revisionsbyråerna inte har upplevt att de fått mindre att göra, vilket inte tyder på ökad konkurrens. Det framgår dock inte om revisionsbyråerna har upplevt någon förändring av uppdragens beskaffenhet.¹²⁹

Effekter för bankväsendet

Lagändringen om revisionsplikt för små bolag påverkade även bankerna som ger kreditlån till bolagen. En undersökning från 2010, i samband med höjningen av gränsvärdena, visade att mer än åtta av tio banker i ”någon grad” eller ”hög grad” även fortsättningsvis kan komma att kräva reviderade årsrapporter för att bevilja krediter. I samma artikel konstateras även att 88 % av bankerna ansåg att de inte var mildare vid kreditvärderingen när det handlade om ett litet bolag jämfört med ett stort bolag.¹³⁰ Med det menas att kraven vid kreditgivning är desamma oavsett bolagets storlek.

Effekter för Skatteverket

Studien från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har inte gjort någon undersökning av risken för ökad brottslighet men det kan bero på att sådana undersökningar är svåra att mäta. Det framgick dock att Særlig Økonomisk Kriminalitets (SØK) uppfattning var att någon ökning av ekonomisk brottslighet inte har skett.¹³¹

Som en effekt av lagändringen om avskaffad revisionsplikt för små bolag tillsattes 45 nya tjänster år 2005 till den danska skattemyndigheten (SKAT) för att kontrollera de små bolagen som valt att inte bli reviderade. Kritik riktades mot att den förväntade besparingen då uteblivit eller reducerats som en effekt av att samhället får ökade kostnader i form av ökade skattekontroller.¹³²

¹²⁸ Dan Brännström, generalsekreterare i FAR

¹²⁹ Brandt (2010) s. 14-17

¹³⁰ Bendsen (2010) s. 24

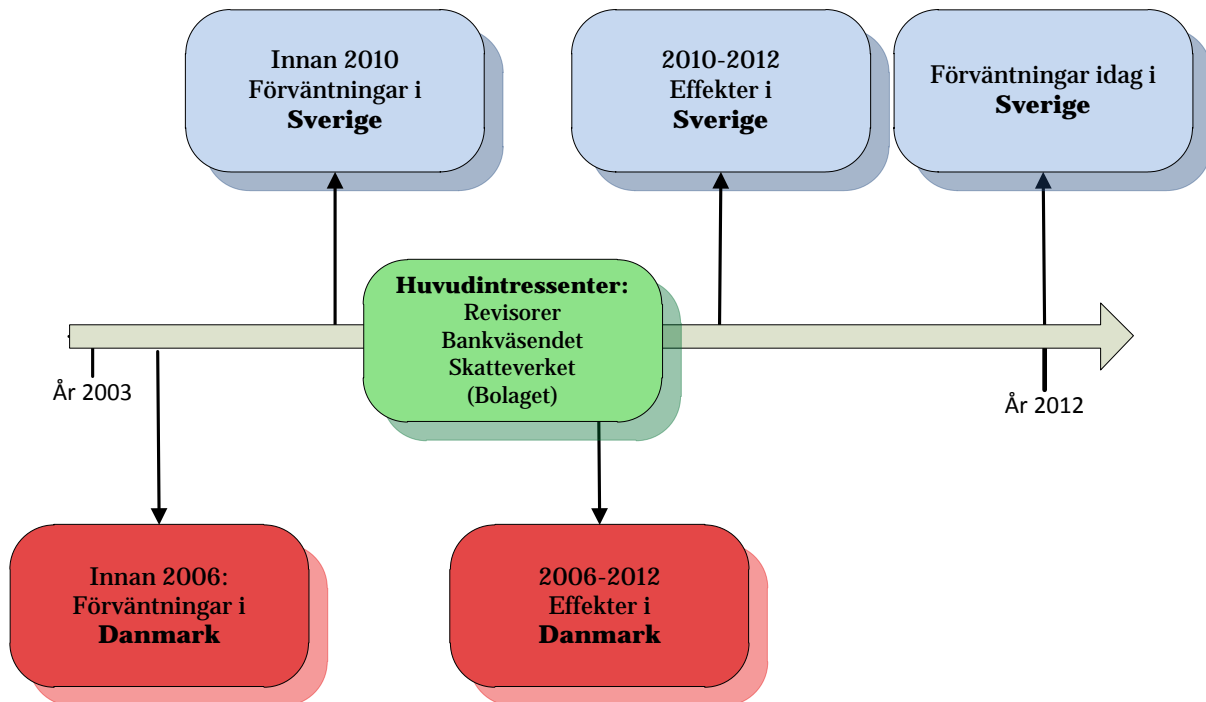
¹³¹ Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2011) s. 13

¹³² Villaro Lassen (2005b) s. 3

6. Revisionspliktens avskaffande i Sverige

I det här kapitlet kommer vi att behandla förväntningarna och effekterna kring revisionspliktens avskaffande i Sverige. Vidare kommer även de förväntningar som finns idag kring revisionspliktens kommande effekter att presenteras.

I det här kapitlet har vi fokuserat på vår modells övre, blå boxar.

Figur 3 – Egenkonstruerad metodmodell där bolagets huvudintressenter inkluderas

Vi har inlett med ta upp våra huvudintressenters förväntningar om eventuella effekter på grund av avskaffandet av revisionsplikten i Sverige. Vidare har vi presenterat de effekter som har konstaterats hittills samt de effekter vi har identifierat genom våra genomförda intervjuer med revisorer och representanter från bankväsendet samt Skatteverket. Vi har avslutat kapitlet med att diskutera de förväntningar intervjurespondenterna har idag kring revisionspliktens avskaffande.

6.1 Förväntningar innan lagändringen

I debatten kring avskaffandet av revisionsplikten i Sverige för små bolag har det gått att utläsa de olika inblandade parternas förväntningar i exempelvis artiklar, precis som i den danska debatten. Vi har även under våra intervjuer varit intresserade av att ta del av våra

intervjurespondenters enskilda förväntningar innan lagändringen, vilka därför har presenterats i avsnittet 6.1.2 ”Intervjurespondenternas förväntningar kring revisionsplikten avskaffande för små bolag”.

6.1.1 Förväntningar om effekter utifrån debatten innan lagändringen

Förväntningar om effekter för de små bolagen

De officiella och huvudsakliga argumenten till lagändringen presenterades i den svenska regeringens proposition och var som redan nämnts att minska den administrativa bördan för de små bolagen och öka deras konkurrenskraft¹³³. Uppfattningen om att revision är ekonomiskt och administrativt betungande för små bolag trodde Tobias Svanström, ekonomie licentiat vid Umeå Universitet, var den främsta anledningen till att små bolag förväntades välja bort revisionen om revisionsplikten avskaffades.¹³⁴

Alla parter var inte överens om den beräknade besparingen som avskaffandet av revisionsplikten förväntades uppgå till för de små bolagen. Det har hävdats från regeringens sida att lagändringen skulle ge en besparing på närmare 2,5 miljarder kronor¹³⁵. Bengt Skough på FAR SRS hävdade att en undersökning visade att bolagen fortfarande skulle komma att ha de här kostnaderna i framtiden. Skillnaden skulle bara bli att bolagen själva fick bestämma hur de vill skapa ett förtroende hos sina intressenter och därmed även var kostnaden skulle hamna¹³⁶. Vidare baserades regeringens beräkning dessutom på förväntningen att alla de bolag som omfattades av avskaffandet väljer bort revisionen, vilket många hävdade inte skulle ske. De förväntningar som fanns om att förhållandevis många små bolag förväntades fortsätta med revision kunde således ses som en förväntning att den beräknade besparingen skulle bli långt mindre än väntat. En annan kritik mot beräkningen kom från Bolagsverket som hävdade att Regeringen i beräkningen av besparingen bland annat inte hade tagit hänsyn till de kostnader för omställningar som bolaget, dess intressenter och det allmänna stod inför, vilket flera av remissinstanserna instämde i.¹³⁷ Ytterligare kritik mot den beräknade besparingen på 2,5 miljarder kronor kom ifrån Skatteverket. De framhävde att de kommer att behöva ”kraftigt

¹³³ Proposition 2009/10:204 s. 56-57, 67

¹³⁴ Svanström (2008) s.43-46

¹³⁵ Svenskt Näringsliv nyhetsmeddelande 2010-03-25

¹³⁶ Skough (2009) s. 20-22

¹³⁷ Precht (2008c) s. 20-21

utökade resurser” för den ökade kontroll som de förväntade sig skulle uppstå på grund av avsaknaden av revision¹³⁸.

Förväntningar om effekter för revisionsbranschen

Flera revisorer välkomnade beslutet om avskaffandet av revisionsplikten då de förväntade sig att många bolag fortfarande skulle efterfråga revisionen och att revisionen snarare kunde få ett högre värde än tidigare då många bolag förväntades inse hur värdefull en revisor är som en extern rådgivare¹³⁹. Som revisorn Christina Westerberg påpekade fanns det dock en risk att lagändringen kunde leda till en prispress på revisionstjänster, något som däremot kan tolkas som positivt för de små bolagen som är den part som måste betala för tjänsten¹⁴⁰. Även Tobias Svanström instämde i att det var positivt att revisionsbyråer, på grund av ökad konkurrens, skulle behöva erbjuda revisioner som tillför nytta till både bolagen själva och dess intressenter, till ett fördelaktigare pris¹⁴¹.

Förväntningarna kring hur många bolag som troligtvis skulle välja bort revisionen i framtiden var något delade. En undersökning genomförd av KPMG visade att de små bolagen gärna ville ha kvar revisorn även om det lagstadgade kravet togs bort. I studien framgick nämligen att hela 61 % svarade att de ville fortsätta som vanligt trots avskaffandet av revisionsplikten.¹⁴² Tobias Svanströms uppfattning var att 2/3 av de små bolagen skulle behålla revisorn i frånvaro av lagkrav, vilket han baserade på en studie som han genomfört bland 421 aktiebolag¹⁴³. Bo Svensson, utredare i *Utredningen om revisorer och revision*, hävdade däremot att den slutgiltiga siffran på hur många som skulle behålla revisorn förväntades bli ungefär 50 %. Han baserade det på faktumet att innan revisionsplikten infördes år 1983 var det cirka 47 % som valde att ha revision trots att de inte fanns något lagkrav för dessa bolag.¹⁴⁴

Att bolagen inte väljer bort revisionen direkt efter lagändringen var så gott som alla parter eniga om. Det finns en viss tröghet i systemet som gör att många bolag kommer att behålla revisionen till en början men att fler och fler bolag sedan väljer bort revisionen. Den här utvecklingen har man kunnat se i flertalet länder såsom bland annat i Storbritannien sedan de

¹³⁸ Precht (2008a) s. 17-20

¹³⁹ Ahlberg (2009) s. 36

¹⁴⁰ Westerberg (2009) s. 16

¹⁴¹ Svanström (2008) s. 43-46

¹⁴² Notering: ”Många företag vill behålla revisorn” (2009) s. 13

¹⁴³ Svanström (2008) s. 43-46

¹⁴⁴ Precht (2008a) s. 17-20

avskaffade sin revisionsplikt.¹⁴⁵ I studien av Tobias Svanström har han försökt kartlägga vilka bolag som troligtvis skulle behålla revision och vilka som förväntades avstå från revision. Hans förväntningar, baserat på studien, var att de som främst skulle behålla revisorn var de bolag som även anlitat revisionsbyrå för rådgivningstjänster och de bolag som var måna om hög redovisningskvalitet. Slutligen menade han också att större bolag som bland annat har hög omsättning troligtvis i större utsträckning behåller revisionen jämfört med bolag med låg omsättning. Det sistnämnda menade han kunde hänga samman med att det i litteraturen har framhävts att större bolag har större nytta av revisionen samt att stora bolags intressenter ofta har en högre förväntning om att de här bolagen revideras.¹⁴⁶

Förväntningar om effekter för bankväsendet

Ur kreditgivarnas synvinkel kunde avskaffandet av revisionsplikt förväntas leda till att de rapporter de oreviderade bolagen framställde inte upprätthåller samma kvalitet som en rapport granskad av en revisor. Bankerna var överens om att små bolag riskerade att få svårare att få lån vid avsaknad av revision. Nordea uttalade sig innan revisionspliktens avskaffande att oavsett om det fanns en lagstadgad plikt eller ej, så kommer Nordea fortsättningsvis ha ett behov av tillgång till pålitliga beslutsunderlag för att kunna bedöma bolagens betalningsförmåga i samband med kreditgivning.¹⁴⁷ Även i Svanströms artikel framhävdes att det fanns en ökad risk för att långgivaren kunde komma att kräva att bolagets rapporter revideras för att de ska bevilja ett lån¹⁴⁸. Det bekräftades även av Ulf Christoffersson, ordförande i Sparbankens riksförbund, som påpekade att de kräver en revidering och verifiering av en kunds balansräkning vid en ny kundrelation¹⁴⁹.

Förväntningar om effekter för Skatteverket

Skatteverket var mycket inblandad i diskussionerna kring effekterna av avskaffad revisionsplikt. Urban Bjergert, som representerade Skatteverket i utredningen kring avskaffandet, menade att problemet var att avskaffandet av revisionsplikten var till stor nackdel för Skatteverket, då de är den part som har mest nytta av revisionen. Nyttan menade han bestod i att revisorns uttalande om bolagets rapport har lett till att Skatteverket har blivit

¹⁴⁵ Jansson & Öhman (2010) s. 46

¹⁴⁶ Svanström (2008) s. 43-46

¹⁴⁷ Danielsson (2010) s.19

¹⁴⁸ Svanström (2008) s. 43-46

¹⁴⁹ Ehlin (2008) s. 35

informerade om att något inte står rätt till i bolaget. Uttalandet har därmed legat till grund för bland annat bedömning om Skatteverket ska göra skattekontroll av ett bolag eller ej.¹⁵⁰

Skatteverkets representanter betonade vidare att ”slopad revisionsplikt medför oundvikligen en ökning av såväl medvetna som omedvetna fel i företagens räkenskaper”¹⁵¹. Skatteverket förväntade sig därför att de skulle behöva kraftigt ökade resurser då fler skattekontroller förväntades genomföras, då de bedömde att skattefelen i rapporterna riskerade att öka när revisorn inte längre granskar rapporterna.¹⁵² Bo Svensson, utredare i *Utredningen om revisorer och revision*, var dock kritisk till Skatteverkets uttalanden och trodde tvärtom att avskaffandet av revisionsplikten inte skulle resultera i fler skattefel.¹⁵³

FAR uttryckte sin oro över att den danska utvecklingen med ökad börda för det danska Skatteverket (SKAT) i form av fler kontroller skulle leda till samma scenario i Sverige för svenska Skatteverket.¹⁵⁴ Skatteverket var även kritiska till den statistik som uppvisades i studien från Erhvervs- og Selskabsstyrelsen då de ansåg att ökat skattebortfall var en risk som förväntades påverka både Skatteverket och samhället.¹⁵⁵

Revisorerna var oeniga kring avskaffandet av revisionspliktens effekter. Revisorn Joakim Guiance ansåg att avskaffandet var negativt för samhället då bland annat förfarandet kring bortvalet av revision riskerade att lämna utrymme för att ett bolag, som inte omfattas av frivillig revision, kunde fylla i att de valt bort revision. Det skulle kunna leda till möjligheter att bryta mot bland annat aktiebolagslagen.¹⁵⁶ Bolagsverket höll visserligen med om att möjligheterna att upptäcka om bolaget felaktigt valt bort revision var begränsade, men menade att intressenterna till de här bolagen kunde bli behjälpliga till att upptäcka sådana försök¹⁵⁷.

Sammanfattning av intressentgruppernas ställningstagande till lagändringen

Generellt sett var de flesta remissinstanser positiva till ett avskaffande av revisionsplikten för små bolag, där Svenskt näringsliv, Företagarna, Redovisningskonsulternas organisation (SRF) och en mängd andra organisationer var bland de representerade parterna. Den part som var

¹⁵⁰ Precht (2008b) s. 32-33

¹⁵¹ Börsvik (2008) s. 6-7

¹⁵² Precht (2008c) s. 20-21

¹⁵³ Precht (2008b) s. 32-33

¹⁵⁴ Notering: ”Slopad revisionsplikt utreds” (2007) s. 7

¹⁵⁵ Notering: ”Första åren utan revisionsplikt – så blev det i Danmark” (2010) s. 11

¹⁵⁶ Guiance (2011) s. 38

¹⁵⁷ Nordström (2011) s. 39

mest kritisk till avskaffandet var som bekant Skatteverket, men även Brottsförebyggande rådet var negativa då de ansåg att effekterna från ett kommande avskaffande inte hade utvärderats tillräckligt noggrant. Bolagsverket var inte negativa till avskaffandet i sig men de kritiserade den beräkning som gjorts om besparingen för de små bolagen på grund av avskaffad revisionsplikt.¹⁵⁸ Flera undersökningar visade att majoriteten av de små bolagen inte skulle välja bort revisionen vid en lagändring samt att de små bolagen förväntade sig att lagändringen riskerade att leda till försämrad kvalitet av rapporterna och därigenom påverka marknaden negativt.¹⁵⁹

6.1.2 Intervjurespondenternas förväntningar om revisionspliktens avskaffande för små bolag

Förväntningar om effekter för de små bolagen

En viktig grund för att diskutera revisorernas förhållningssätt till avskaffandet av revisionsplikten för små bolag, var att förstå hur de såg på revisionens nytta och de risker som kan vara förenade med avskaffandet av revisionsplikten. Alla revisorer vi intervjuade var överens om att en reviderad årsrapport ger bolaget en kvalitetsstämpel som intressenter kan förlita sig på. Även att revisorn agerar som ett bollplank, framför allt i små bolag där ägarna ofta inte besitter adekvat kunskap om företagsekonomi, var också en viktig fördel som alla revisorerna framhöll. Revisor A och F påpekade även att revisorns inblandning i bolaget avlastar ledningen som då inte behöver sätta sig in i exempelvis alla detaljfrågor utan kan överlämna dem till revisorn. Vidare hävdade revisor A även att bolaget får tillgång till ett nätverk av specialister genom revisionsbyrån, exempelvis skattejurister och advokater.

Alla intervjuade revisorer var eniga om att oreviderade årsrapporter ofta riskerar att innehålla fler fel och ha en lägre kvalitet än reviderade årsrapporter. Revisor C påpekade att oreviderade årsrapporter riskerar att få en sämre kvalitetsstämpel mot intressenterna, samtidigt som revisor A menade att det också kan leda till att intressenterna fattar beslut på felaktiga underlag. En lägre kvalitet i årsrapporterna kan resultera i att bolaget får svårare att få lån, något som revisor A, D, E och F var eniga om. Genom försämringen av kvaliteten på rapporterna förväntade sig även revisor B, D och F att risken för konkurser skulle öka på grund av felaktiga beslutsunderlag för bolagets egna ekonomiska beslut, som i stor grad utgörs av årsrapporterna. Alternativt om en konkurs ändå var ett faktum var revisorerna av den åsikten

¹⁵⁸ Precht (2008c) s. 20-21

¹⁵⁹ Notering: Många företag vill behålla revisorn (2009) s. 13

att samhällskostnaderna på grund av konkursen skulle varit mindre omfattande om en revisor hade varit involverad i bolaget. Slutligen framhöll ett flertal av de intervjuade revisorerna risken för medvetna eller omedvetna lagöverträdelser vid avsaknad av revision vilket kan resultera i exempelvis personligt betalningsansvar, böter eller fängelse för ägarna och/eller styrelsen.

Förväntningar om effekter för revisionsbranschen

Revisorernas förväntningar kring de effekter som kunde uppstå på grund av lagändringen om revisionsplikt har varierat i takt med utvecklingen kring förslagen om gränsvärden för de bolag som skulle komma att omfattas av lagändringen. Till en början debatterades det kring gränsvärden som motsvarade EU:s maxgränser för en sådan lagändring, vilket skulle omfatta cirka 95 % av de svenska aktiebolagen. Revisor A, C och E förväntade sig under denna del av debatten att avskaffandet av revisionsplikt riskerade att leda till att revisionsbyråerna skulle tappa många av sina nuvarande klienter, eller såsom revisor E påpekade, att hon oroade sig för sitt jobb i framtiden. Revisor B, D och F var vid denna tidpunkt inte oroliga för att antalet bolag som väljer bort revisionen skulle vara av stor omfattning då särskilt revisor B menade att de större bolagen ofta har en extern finansiering och att bankerna troligtvis inte godkänner att bolagen har oreviderade rapporter. Strax innan lagändringen genomfördes, då de föreslagna gränsvärdena var betydligt lägre än tidigare, förväntade sig nu alla intervjuade revisorer att omfattningen av de bolag som skulle komma att välja bort revision skulle bli begränsad.

En annan förväntning som alla revisorer vi har intervjuat var eniga om var att det skulle bli en förändring på marknaden där ett större fokus förväntades ligga på redovisning- och konsulttjänster. Framför allt revisor A och E förväntade sig innan lagändringen att det kommer koncentreras mer på kundnytta vilket i sin tur kunde skapa ett behov av ökat produktutbud att erbjuda till sina klienter. Revisor A förväntade sig även att revisionspliktens avskaffande skulle leda till ökad konkurrens bland revisionsbyråerna för att attrahera de kunder som omfattas av frivillig revision.

Revisorernas allmänna ställning till effekterna av avskaffad revisionsplikt innan lagändringen genomfördes var delade, dock var ingen av de intervjuade revisorerna övervägande negativa till lagändringen. Det framkom att hälften av de intervjuade revisorerna (A,C,E) var positiva till lagändringen medan den andra hälften (B,D,F) var tveksamma då de såg både positiva och negativa effekter. De revisorer som var tveksamma till lagändringen tyckte bland annat att det

var positivt att bolagen själva får välja revision eller inte utefter deras behov, medan de negativa aspekterna berörde att lagändringen riskerade att öka samhällskostnaderna.

Förväntningar om effekter för bankväsendet

För att förstå hur banker ställde sig till revisionspliktens avskaffande för små bolag var det viktigt att förstå hur kreditgivarna använder en årsrapport vid deras kreditgivningsbeslut. Johan Tuveesson (Färs och Frosta Sparbank) och Joan Olsson (Nordea) menade att årsrapporten är en del av beslutsunderlaget vid kreditgivning. De framhävde att det är viktigt att ha en historisk tillbakablick på det kreditsökande bolagets resultat de senaste åren och årsrapporten är det enda verktyget för den här informationen och utgör därmed ett viktigt avstamp som sammanfattar de finansiella riskerna. De båda bankrepresentanterna underströk dock att den viktigaste analysen är framåtriktad som avser både bolagets framtida återbetalningsförmåga och bolagets framtida planer och utveckling. Andra aspekter som Joan Olsson menade att de tar hänsyn till vid en kreditvärdering, är framförallt om banken har förtroende för ägaren och ledningen samt om ägaren har möjlighet och är villig att tillföra ytterligare kapital om så behövs. Även branschanalys och företagsriskerna i sig som ofta undersöks genom en SWOT-analys¹⁶⁰ är enligt honom underlag vid en kreditbedömning.

Det har kommenterats i debatten att många små bolag inte har någon extern finansiär och därför inte är i lika stort behov av revision som stora bolag. Både Olsson och Tuveesson höll delvis med debatten då de hävdade att merparten av de små bolagen inte har banklån men att det definitivt finns små bolag som har behov av banklån. Joan Olsson påpekade dock att de små bolagen i många fall brukar kunna få hjälp av sina leverantörer via längre kredittider eller fakturera snabbare mot sina kunder vilket gör att bolagen kan hantera sitt kapitalbehov på egen hand.

Huruvida ett avskaffande av revisionsplikten för små bolag förväntades påverka kvaliteten i rapporterna var en viktig fråga att ställa till kreditgivarna då den hade blivit väl debatterad inför lagändringen. De revisorer vi intervjuat har varit överens om att en oreviderad årsrapport inte skulle vara lika tillförlitlig och att ansåg att banken var en av de viktigaste intressenterna som skulle kunna påverkas om bolaget avsåger sig revisionen. Under vår intervju med Johan Tuveesson vid Färs och Frosta Sparbank framkom att han delade denna befarung om att rapporterna och det material de skulle erhålla av oreviderade bolag inte förväntades upprätthålla den kvalitet som de behövde för att kunna låna ut pengar till bolaget. Joan Olsson

¹⁶⁰ Armstrong & Kotler (2009) s. 84-85

vid Nordea menade att han inte hade funderat kring detta innan avskaffandet men han påpekade att det är viktigt för banken att ha en kvalitetsstämpel som symboliserar att någon har gått igenom materialet som är underlag för deras kreditgivning. Ingen av bankrepresentanterna hade dock innan lagändringen trädde i kraft tagit ställning till om de trodde att en förändring av revisionsplikten skulle påverka antalet beviljade krediter till de små bolagen. Johan Tuveesson menade att deras bank hade valt att avvakta med några åtgärder tills de sett effekterna av lagändringen.

Förväntningar om effekter för Skatteverket

För att förstå hur Skatteverket ställde sig till revisionsplikten avskaffande för små bolag var det viktigt att förstå hur Skatteverket använder sig av reviderade årsrapporter samt de revisionsberättelser som revisorer lämnar tillsammans med årsrapporten. Ingela Persson, sektionschef på Skatteverket i Kristianstad, menade att Skatteverkets användning av revisionsberättelser är av begränsad omfattning. Hon menade att mycket av det som revisorerna skriver i revisionsberättelserna har Skatteverket redan information om, såsom exempelvis om att skattedeklarationen inte har lämnats. Det som är av intresse för Skatteverket, som de har kunnat ta del av genom revisionsberättelsen, är om bolaget har gett så kallade förbjudna lån. Skatteverket använder således revisorns uttalande för att bedöma risken i ett bolag. Ingela Persson påpekade att de har fått kritik från revisorerna för att Skatteverket använder revisorernas uttalanden för lite, men hon menade att revisionsberättelsen inte är den stora delen av underlaget vid bedömning av huruvida Skatteverket ska utföra exempelvis en kontroll på ett bolag.

I debatten kring revisionsplikten avskaffande för små bolag var Skatteverket, som nämnt tidigare, till viss del kritisk till avskaffandet. En av anledningarna till det var enligt Ingela Persson, att Skatteverket förväntade sig förlora 1,3 miljarder kronor i skatteintäkter. Skatteverket förväntade sig att både medvetna och omedvetna fel i skatteberäkningen riskerade öka om bolagen valde bort revision. Anledningen till förväntningen om att de omedvetna felen skulle öka trodde Ingela Persson till stor del skulle bero på att skattereglerna är komplicerade att förstå om man inte är väl insatt, medan de medvetna felen bland annat förväntades utgöras av försök till skattefusk.

Revisorernas förväntningar om effekter för Skatteverket på grund av avskaffandet av revisionsplikten stämde överens med Skatteverkets egna förväntningar om förlorade skatteintäkter och den bakomliggande orsaken till detta. Revisor C förväntade sig dock att den

minskade skatteintäkten skulle vara en så pass liten summa att den enligt hans mening inte förväntades vara väsentlig för samhället. Revisor A, D, E och F förväntade sig också att risken för skatterevision kunde öka hos de små bolagen om de avstod från revision, då detta kunde ge en risksignal hos Skatteverket. I övrigt framkom en del spridda effekter för samhället såsom eventuell ökad börda för bolagsverket när årsrapporterna inte har standardutförning (revisor D), samt att samhället även kan få ökade kostnader genom ökat antal ekonomiska brott (revisor A).

6.2 Effekter av lagändringen

Som vi har nämnt i avsnitt 2.3 har vi i den inledande undersökningen av ämnet endast kunnat identifiera ett fåtal effekter i Sverige sedan lagändringen om revisionsplikt trädde i kraft. Vi har inte kunnat identifiera någon studie eller undersökning som behandlar huruvida avskaffandet av revisionsplikt har gett några faktiska besparingar. Enligt en undersökning som publicerades av Frivision har antalet aktiebolag i Sverige ökat sedan 2005 till att nu uppgå till över 400 000 bolag, där revisionspliktens avskaffande ansågs vara den främsta anledningen till ökningen. Mellan 1990 och 2005 varierade denna siffra mellan 250 000 till 300 000 bolag.¹⁶¹

Den 17e januari i år framkom i en undersökning att 72 061 av 409 063 aktiebolag har valt att avstå från revision, vilket motsvarar cirka 17,6 %.¹⁶² Enligt en artikel i Balans framkom att Bolagsverket konstaterade att 75 % av de nystartade bolagen efter revisionspliktens avskaffande har valt att avstå från revision¹⁶³.

De effekter som vi har identifierat nedan har utarbetats från intervjumaterialet från våra genomförda intervjuer med revisorer samt representanter från banker och Skatteverket.

Effekter för de små bolagen

Majoriteten(A, B, D, F) av de revisorer vi har intervjuat var eniga om att revisionskostnaden är stor i förhållande till bolagets vinst medan revisor C och E ansåg att kostnaden är marginell även för små bolag. Däremot var alla de intervjuade revisorerna överens om att revisionskostnaden beror på huruvida bolaget har ”ordning och reda” snarare än bolagets storlek.

¹⁶¹ Frivision pressmeddelande 2011-12-05

¹⁶² Frivision pressmeddelande 2012-01-17

¹⁶³ Danielsson (2011) s. 7

Vad gäller bolagets nytta med revisionen i förhållande till dess kostnad ansåg B, C, E och F att nyttan generellt sett överstiger kostnaden. Revisor A höll med dessa revisorer men framhöll att det var viktigt att nyttomaximera, vilket innebär att bolaget utnyttjar de tillfällen ledningen har möte med revisorn för att ställa frågor och få hjälp, istället för att revisorn enbart granskar årsbokslutet. Revisor D ansåg att huruvida nyttan översteg kostnaden berodde på det specifika bolaget och kunde därför inte ge ett generellt svar på den här frågan.

De svar vi fått från våra intervjuer med revisorer visade att felen i årsrapporterna kan uppkomma så gott som överallt men att ett av de mest frekventa felen avsåg årsrapportens utformning och fel i redovisningsprinciper. Revisor B hade fått in en årsrapport som en redovisningskonsult upprättat för kunden, där revisorn fann många fel som i flera avseenden var väsentliga, såsom att fel person skrivit under årsrapporten, och det fanns stora fel på intäkterna. Revisor B menade att årsrapporten hade lämnats in i det skicket om han inte hade påpekat felen.

Revisor B, C, D och F tog upp två andra vanliga problemområden. Det ena var periodiseringar vid exempelvis pågående arbeten där de små bolagen har svårt att matcha rätt kostnader med rätt intäkter. Det andra berörde värderingsfel, där det kan uppstå svårigheter med att tolka regelverken korrekt för exempelvis lagervärdering. Slutligen var alla intervjuade revisorer överens om att skatteberäkningen tenderar att bli fel, i många fall som en effekt av uppkomna fel i det beskattningsbara underlaget.

Effekter för revisionsbranschen

Lagändringen för frivillig revisionsplikt som genomfördes hösten år 2010 omfattade cirka 70 % av de svenska aktiebolagen. Andelen av det totala antalet klienter som omfattades av frivillig revision skiljde sig åt inom de olika revisionsbyråerna. Revisor A (stor revisionsbyrå) meddelade att deras andel uppgick till 15 % av totala antalet klienter på deras byrå medan Revisor D (medelstor revisionsbyrå) uppgav att deras andel var 60 %. Revisor E (mindre revisionsbyrå) uppskattade deras andel klienter som omfattades av avskaffad revisionsplikt till cirka 75-80 % av deras totala antal klienter. De flesta revisionsbyråer hade ingen exakt statistik på de som valt bort revision eftersom 2012 är det första året ett bolag kan undgå revision av föregående års räkenskaper (2011). Majoriteten av revisorerna framhöll dock att andelen utgjorde en liten del av deras totala antal klienter. Revisor F meddelade att deras uppfattning om andelen klienter på deras bolag som valt bort revision var cirka 2-3 % av de som omfattas av frivillig revision. Revisor A och B som representerade de större

revisionsbyråerna hade en beräknad statistik över hur stor andel klienter på deras kontor som sagt upp sina revisionstjänster. Procentandelen uppgick till 25 % respektive 50 % av de klienter som omfattas av avskaffad revisionsplikt

En av de två främsta orsakerna till att vissa bolag sa upp sina revisionstjänster var, enligt alla de tillfrågade revisorerna, kostnadsskälet. För små bolag kan varje krona vara av stort värde för fortsatt överlevnad på marknaden. Revisor F var dock tveksam till ett bolags fortsatta existens om de inte ens har råd att betala revisionskostnaden. Den andra anledningen var enligt revisor A, B, C, E och F att de bolag som avstod revision i stor utsträckning saknade intressenter som kräver reviderad årsrapport. Revisor D och E menade vidare att ytterligare ett skäl var att vissa bolag har duktiga redovisningskonsulter som hjälper dem med deras behov och att de små bolagen därför ansåg att revisorn var överflödig. Som diskuterats i tidigare avsnitt har det framhävts en förväntning om att den ekonomiska brottsligheten riskerade att öka på grund av avskaffandet av revisionsplikten. Ingen av de intervjuade revisorerna ansåg att något bolag sagt upp revisionen för att kunna begå ekonomiska brott sedan revisionsplikten avskaffande.

Det var skilda åsikter om utvecklingen avseende konsulttjänster sedan lagändringen om avskaffad revisionsplikt för små bolag trädde i kraft. Revisor F upplevde att han hade märkt en ökning av konsulttjänster medan revisor C och E var av motsatt uppfattning. Resterande intervjuade revisorer var tveksamma till någon förändring på grund av lagändringen, där revisor A och E framhöll att ökningen inte har blivit lika stor som de förväntat sig. Revisor B påpekade att de hade utökat och marknadsfört sin redovisningsavdelning och därmed inte kunde avgöra om det var lagändringen eller deras marknadsföring som var orsaken till deras ökning av konsulttjänster. Revisionsbyrån som revisor B arbetar på var inte den enda byrån som hade expanderat sina redovisningsavdelningar, även revisor A, C och F påpekade att deras byråer hade haft en liknande utveckling. Att det även blivit ett ökat fokus på redovisningstjänster i branschen betonade både revisor A och E.

Effekter för bankväsendet

Av de två intervjuade bankerna har ingen av dem ännu sett några direkta effekter av revisionsplikten avskaffande för de små bolagen som har påverkat deras kreditgivning. De har heller inte gjort några specifika aktiva åtgärder för att hantera creditsökande bolag som uppvisar oreviderade årsrapporter, utan Johan Tuveesson menade att de får behandla varje kund som ett enskilt fall. Enligt de båda banktjänstemännens uppfattning har de hittills inte

heller nekat något bolag ett lån på grundval att de inte har reviderade årsrapporter och de påpekade att de idag inte har några uttalade krav om att ett bolag måste ha reviderade årsrapporter för att kunna bli beviljade ett banklån. Joan Olsson menade att om ett bolag som har starka och fina siffror, som går bra år ut och år in, så är sannolikheten låg att deras ekonomi brutalt fallerar enbart för att en revisor inte har skrivit på deras årsrapport. Vidare menar han att Nordea generellt sett vill ha en reviderad årsrapport men att de kan ”se mellan fingrarna” och därmed inte kräva att bolaget reviderar sina årsrapporter om det är ett stabilt bolag som beskrivits ovan.

På frågan om banken skulle välja att ta ut andra personliga säkerheter för att bevilja ett lån vid avsaknad av reviderad årsrapport svarade Joan Olsson att de inte tar ut personliga säkerheter, medan Johan Tuveesson påpekade att de skulle kunna ta ut personliga säkerheter om de inte känner sig trygga med siffrorna. Johan Tuveesson betonade dock att det är bolagens återbetalningsförmåga som de tar hänsyn till först och att en banks uppgift inte är riskfinansiering, utan det ska finnas en säkerhet. Joan Olsson framhöll att de lånar ut pengar och tar säkerhet i olika former men att han inte såg en koppling mellan ett reviderat material respektive icke reviderat material kontra mer säkerhet eller ej. Kopplingen menar han istället ligger i hur bolaget levererar.

Huruvida ett bolags lånekostnader påverkas vid avsaknad av revision, menade Joan Olsson, hänger ihop med risk och avkastning. Han menade att de kunder som Nordea anser har större risk också kommer få betala mer för lånet. Det är således inte revisionen i sig som påverkar kostnaden för lånet utan bolagets faktiska finansiella ställning.

Joan Olsson påpekade att de ser stora fördelar med att revisorn agerar som rådgivare i bolaget, eftersom banken själv inte har möjlighet att vara involverad i bolagets verksamhet på samma sätt som en revisor. Han anser inte att en redovisningskonsult kan vara likvärdig med en revisor trots att de kan ha likvärdig kompetens. Joan menade att ”*Formellt sett är det (redovisningskonsulten, reds anm) ingen auktoriserad revisor som skriver på det och då kan vi inte värdera det därefter.*” Johan Tuveesson ansåg däremot att redovisningskonsulten kan vara likvärdig eller bättre för bolaget än en revisor då redovisningskonsulten oftast arbetar närmare bolaget. Han är dock medveten om att banken mister den oberoende parten vid användning av enbart en redovisningskonsult.

Banktjänstemännens ställningstagande till avskaffandet av revisionsplikten var av delad åsikt. Johan Tuveesson på Färs och Frosta Sparbank var positiv till avskaffandet för de små bolagen

medan Joan Olsson helst, ur ett utlåningsperspektiv, hade velat ha revisionsplikten kvar. Dock var båda två eniga om att revision inte behövs i vissa små bolag då bolagen i många fall inte är i behov av krediter.

Effekter för Skatteverket

Ingela Persson på Skatteverket framhävde att det varit svårt att se några effekter från revisionspliktens avskaffande eftersom de ännu inte fått in några deklARATIONER från bolag utan revisor. En effekt av lagändringen om revisionsplikt var däremot att Skatteverket blev tilldelade cirka 40 miljoner kronor extra på grund av att Skatteverket dels fick ett nytt verktyg för sina kontroller, dels för att genomföra en analys av skattefelen. Det nya verktyget är ett föreläggandeinstrument som har ett förebyggande syfte vilket gör att Skatteverket kan kontrollera bolagen löpande innan de lämnat in sina deklARATIONER. Det innebär inte att Skatteverket korrigerar några fel i bolagens rapporter, utan att de upplyser om något är felaktigt så att bolagen får möjlighet att ändra det. Då den sektion Ingela är chef över behandlar nya bolag har de förelägganden som genomförts berört de nya bolagen, där sektionen först och främst har fokuserat på de bolag som inte har haft någon revisor. Det som medarbetarna på sektionen har märkt när de varit ute på besök vid förelägganden har varit att bolagen lagt in privata kostnader samt att det varit problem med områden såsom moms, tjänster och export. De besök och möten som sker i samband med förelägganden, antingen hos bolaget eller på Skatteverkets kontor, är avgiftsfria. Ingela påpekar dock att dessa möten ändå kunnat leda till kostnader för bolaget eftersom ägarna dels har avsatt tid från sitt arbete och dels att många valt att låta sin redovisningskonsult delta i mötet, vilket även inneburit arvodeskostnader.

Skatteverket har genomfört en analys i samband med revisionspliktens avskaffande, där Skatteverket även har tittat på effekterna i andra länder, vilket har lett till tre slutsatser. Den första var att revisorn inte har haft en lika betydande roll i samband med att motverka skattefel som Skatteverket tidigare trott. Den andra slutsatsen var att många små bolag som omfattas av frivillig revision ändå valt att få hjälp med sin bokföring, oavsett om de har revisor eller ej. Ingela Persson ansåg att de stora byråernas redovisningskonsulter har samma kompetens som en revisor och att det finns tillräcklig kompetens inom bokföringsbyråerna. Den tredje slutsatsen var att Skatteverket konstaterat, precis som många andra länder tidigare gjort, att det inte gått att mäta hur stort skattefelet blivit eftersom det inte funnits någon bas att jämföra med.

Generellt sett är Ingela positiv till avskaffandet av revisionsplikt för små bolag så länge bolagen får hjälp med bokföringen av en duktig redovisningskonsult och att bolagen inser hur viktig bokföringen är. Avskaffandet av revisionsplikten i samband med att bolagen dessutom nu bara behöver 50 000 kronor i aktiekapital gör att hon har sett en ökning av antalet aktiebolag, vilket hon ser som en positiv utveckling. Hon anser dock att det finns en risk att de nya aktiebolagens ägare ofta inte förstår att om bolaget exempelvis inte betalar moms och skatter så uppkommer ett företrädaransvar som innebär att ägaren blir ansvarig istället för bolaget.

6.3 Intressenternas förväntningar idag

Revisor A, E och F förväntar sig idag en ökning av antal bolag som kommer att välja bort revision framöver. Revisor A, D och E påpekade att de tror att fler nystartade bolag kommer att välja att inte ha revisor än bolag som har haft lagstadgad revision sedan tidigare. Ingela Person på Skatteverket instämde i samma resonemang om att hon förväntar sig att nya bolag i större utsträckning kommer att välja bort revision jämfört med de ekonomiskt stabila bolag som haft revision sedan tidigare.

Under våra intervjuer med revisorerna visade vi delar av studien från Danmark för att därefter diskutera de uppkomna effekterna samt om det finns likheter med Sverige. Revisor A, B, D, E samt F ansåg att ökningen i felfrekvenser i rapporterna från 26 % på reviderade bolag till 33 % på oreviderade bolag var liten. Revisor D framhöll att hon var överraskad över att felfrekvenserna i de oreviderade bolagen inte var högre än rapporten uppvisade. Anledningen till hennes förvåning grundade sig i att hon tidigare hade fått ta del av danska årsrapporter som inte hade jämförelseår eller inte ens hade balans mellan tillgångar och skulder.

Baserat på den danska studien tror revisor B och C att ökningen av fel i årsrapporterna kommer vara ungefär likartad i Sverige eftersom det inte finns några variabler som tyder på ett annat utfall. Däremot tror revisor A och F att vi troligen kommer att ha en lägre felprocent än i Danmark. Revisor A tror att orsaken till det var att Sverige var mer förberedda inför lagändringen och att Sverige troligtvis kommer använda sig av konsulttjänster i högre grad än Danmark, vilket kan minska risken för fel i rapporterna. Revisor F hävdade utifrån egna erfarenheter att bolagen i Sverige har bättre ordning och hanterar bokföringen mer strikt än danska bolag. Vidare menade han att hans förväntan idag är att bolag i Sverige kommer att

behålla revisorn i större utsträckning än danska bolag, eftersom både de svenska bolagen och det svenska samhället lägger större vikt vid revision.

Revisor A, B, E och F påpekade att den danska studien inte tagit hänsyn till kvaliteten i felen och att det därför inte framgår vilka fel som är väsentliga. Som revisor E frågade sig i samband med statistiken, ”är två kronor ett fel?” och menade med detta att det inte går att veta var gränsdragningen för ”fel” gick och att många oväsentliga fel kunde ingå i statistiken. Revisor F trodde vidare att skillnaden i felfrekvenserna mellan oreviderade och reviderade årsrapporter skulle vara större om de endast tog hänsyn till väsentliga fel.

Alla intervjuade revisorer var överens om att det i Sverige kommer att bli en ökning av fel i årsrapporterna på grund av avsaknad av revision, där framför allt revisor B och D framhöll att felen kommer vara väsentliga. Även Skatteverket förväntade sig att felen framöver kan uppgå till ett väsentligt värde ur skattesynpunkt då många småfel tillsammans blir stora belopp. Ingela Persson vid Skatteverket gav ett konkret exempel på ett scenario där alla av de cirka 7-8 miljoner årliga deklarationerna innehåller skattefusk på etthundra kronor var, vilket tillsammans bildar ett stort skattebortfall. Dock ansåg hon att skattemoralen i Sverige är hög och tror därför att även i framtiden kommer det finnas en stark vilja hos bolagen att göra rätt för sig. Ingela trodde även att både de förebyggande kontrollerna samt skatterevisioner kommer att öka framöver.

Avseende bankernas förväntningar idag framhöll Johan Tuveson på Färs och Frosta Sparbank att de skulle kunna ta ut personliga säkerheter framöver om de inte känner sig trygga med att de siffror som kunden visar upp är rättvisande. Joan Olsson framhöll att Nordea idag inte har ett uttalat krav om reviderad årsrapport för beviljande av kredit, men påpekar att Nordea framöver kan komma att kräva att ett bolag revideras om det är ett ”svajigt” bolag. Johan Tuveson trodde dock inte att deras bank kommer kräva att bolaget revideras om de uppvisar ojämna resultat men de kan exempelvis istället komma att be om att få kundens varulager värderat av en utomstående part. Båda banktjänstemännen var överens om att revisionen i sig inte kommer påverka bolagens lånekostnader i framtiden, utan att kostnaden beror på bolagens totala risk.

Övriga förväntningar som revisorerna tog upp var att lagändringen kommer resultera i en högre konkurrens inom revisionsbranschen och att revisionsbyråerna kommer att specialisera sig mer på specifika kundsegment och utbud. Att bolagen kan välja om de vill ha revision eller inte förväntas leda till en arvodespress på revisionstjänsterna, då bolagen tidigare endast

kunde välja att byta revisionsbyrå medan de nu kan välja bort kostnaden helt om de anser att den är för hög. Revisor B, C, D och E påpekade att deras förväntningar är att lagändringen inte kommer leda till en ökning av den ekonomiska brottsligheten.

Alla intervjuade revisorer var överens om att en höjning av gränsvärden för vilka bolag som omfattas av frivillig revision förr eller senare kommer att ske. Revisor B och D trodde att höjningen kommer att hamna i nivå med Danmarks nuvarande gränsvärden. Revisor A förväntade sig å andra sidan att det kommer dröja ett tag innan någon höjning kommer att ske för att se vilka effekter lagändringen leder till, men att höjningen då troligtvis kommer att vara högre än Danmarks nuvarande gränsvärden. Revisor B-F framhöll att deras förväntning är att även om en höjning av gränsvärdena genomförs så kommer ändå de flesta stora bolag behålla revisionen, då de här bolagen har fler ägare och fler finansiärer som ställer krav på revision av bolaget. Även Ingela Persson vid Skatteverket trodde att gränserna kommer att höjas men inte förrän om cirka fem års tid.

Joan Olsson vid Nordea menade att ur bankens perspektiv kan effekterna av en höjning av gränsvärdena innebära högre risker. Anledningen är att kreditbeloppen och komplexiteten är mer omfattande hos de större bolagen, dock trodde han precis som många revisorer att dessa bolag inte kommer att välja bort revisionen eftersom de har större behov av att visa upp reviderade årsrapporter för sina intressenter. Johan Tuveesson vid Färs och Frosta Sparbank instämde i Joan Olssons resonemang och påpekade vidare att revisorn är viktig för de större bolagen om de vill expandera eller exempelvis har ägarfrågor.

I frågan huruvida de små bolagens kompetens är tillräcklig för att på egen hand upprätta finansiella rapporter var de intervjuade revisorerna av delade åsikter. Majoriteten av revisorerna menade att de små bolagen inte kommer att klara det på egen hand, men att duktiga redovisningskonsulter och förenklingar i regelverk såsom K3 kan underlätta för bolagen att kunna presentera årsrapporter utan väsentliga fel. Ingela Persson vid Skatteverket var generellt sett positiv till avskaffandet men ansåg även hon att bolagen kommer att behöva hjälp med sin redovisning av en duktig redovisningskonsult.

Revisor A, C, E och F förväntade sig däremot ingen dramatisk effekt för någon av de inblandade parterna eller samhället i sin helhet på grund av avskaffandet av revisionsplikten för små bolag.

6.4 Sammanfattning empiriskt material

I tabell 4-6 följer sammanfattningar av de förväntningar och effekter vi har identifierat i vårt empiriska material. I tabell 4 och 5 visas resultaten för både Sverige och Danmark medan tabell 6 enbart innehåller resultat för Sverige då vi inte har studerat Danmark i det avseendet. Vår uppdelning har vidare skett utifrån vilka förväntningar respektive effekter avskaffandet av revisionsplikten har medfört för de olika intressentgrupperna: bolaget; revisionsbranschen; bankväsendet; samt Skatteverket.

Tabell 4 – Förväntningar innan lagändringen i Sverige och Danmark

	Förväntningar innan lagändring	
	Sverige	Danmark
Bolaget	<ul style="list-style-type: none"> • Minskad administrativ börda • Förväntad besparing för bolagen: 2,5 miljarder kronor • Stor kritik mot beräknad besparing • Lägre kvalitet på årsrapporter/ fler fel 	<ul style="list-style-type: none"> • Minskad administrativ börda • Förväntad besparing för bolagen: cirka 677 miljoner DKK • Stor kritik mot beräknad besparing • Lägre kvalitet på årsrapporter/ fler fel
Revisionsbranschen	<ul style="list-style-type: none"> • Cirka 1/3 av bolagen väljer bort revision • Stora bolag kommer ha kvar revision • Ökad konkurrens inom revisionsbranschen • Prispress på revisionstjänster/ökat produktutbud • Fokus på redovisningstjänster/konsulttjänster 	<ul style="list-style-type: none"> • Cirka 1/3 av bolagen väljer bort revision • Ökad konkurrens inom revisionsbranschen • Prispress på revisionstjänster/ökat produktutbud
Bankväsendet	<ul style="list-style-type: none"> • Svårare att få lån som oreviderat bolag • Försämrad trovärdighet för bolagen och deras rapporter 	<ul style="list-style-type: none"> • Svårare/dyrare att få lån som oreviderat bolag • Försämrad trovärdighet för bolagen och deras rapporter
Skatteverket	<ul style="list-style-type: none"> • 1,3 miljarder i förlorad skatteintäkt, pga både medvetna/omedvetna fel • Fler kontroller av bolag/ökat resursbehov 	<ul style="list-style-type: none"> • Förlorade skatteintäkter • Fler kontroller av bolag/ökat resursbehov

Tabell 5 – Effekter av lagändringen i Sverige och Danmark

	Effekter av lagändringen	
	Sverige	Danmark
Bolaget	<ul style="list-style-type: none"> • Kraftigt ökat antal aktiebolag (beror även till viss del på sänkt aktiekapitalsbelopp) • Ingen beräkning av påverkan på fel i rapporterna • Inga beräkningar om besparing 	<ul style="list-style-type: none"> • Ökning av fel i rapporterna: cirka 5 procentenheter • Besparing 210-215 miljoner DKK under 2008
Revisionsbranschen	<ul style="list-style-type: none"> • Cirka 17,6 % av de bolag som omfattas av frivillig revision har valt bort revision • 3/4 av de nystartade bolagen har valt bort revision • Antalet förlorade klienter varierar stort mellan revisionsbyråerna • Kostnad/avsaknat behov största skälen till bortvald revision • Flertalet revisionsbyråer har utökat sina redovisningsavdelningar 	<ul style="list-style-type: none"> • 1/3 av bolagen har valt bort revision fram till 2008 (sedan höjningen av gränsvärdena, cirka 25 % av totala antalet aktiebolag) • Inga tecken tyder på ökad konkurrens
Bankväsendet	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen märkbar skillnad i kreditbedömningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Inga förändrade krav för små bolag vid kreditbedömning
Skatteverket	<ul style="list-style-type: none"> • 40 miljoner kronor extra till förfogande • Nytt verktyg: föreläggande • Skatteverket har inte lika stor nytta av revisorer som de tidigare trott • Inga identifierade effekter av skattefelen pga att det inte går att mäta 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen märkbar ökning av ekonomisk brottslighet har upptäckts • 45 nytillsatta tjänster år 2005 för ökat kontrollbehov av de små bolagen

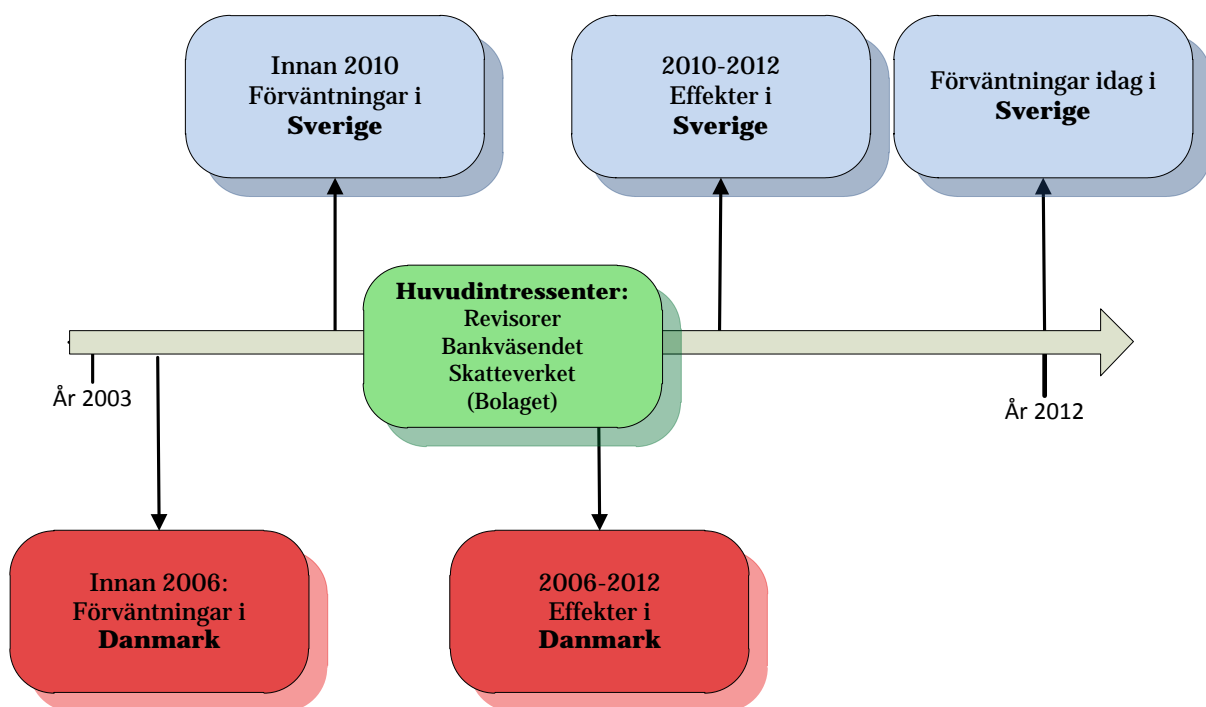
Tabell 4 – Förväntningar idag i Sverige

	Förväntningar idag
	Sverige
Bolaget	<ul style="list-style-type: none"> • Ökat antal fel i årsrapporterna framöver • Bolagen kommer att behöva redovisningshjälp vid upprättandet av årsrapporter • Höjning av gränser kommer att ske framöver, samt att färre större bolag då kommer att välja bort revision
Revisionsbranschen	<ul style="list-style-type: none"> • Fler bolag kommer att välja bort revision i framtiden, framför allt bland de nystartade bolagen • Ökad konkurrens och prispress i revisionsbranschen • Ökad specialisering inom revisionsbranschen
Bankväsendet	<ul style="list-style-type: none"> • Banker kan komma att kräva reviderade årsrapporter eller kräva ytterligare säkerheter för att bevilja krediter
Skatteverket	<ul style="list-style-type: none"> • Revisorer förväntar sig ingen väsentlig ökning av ekonomisk brottslighet

7. Analys om revisionspliktens avskaffande

I det här kapitlet kommer vi att analysera Sveriges utveckling kring revisionspliktens avskaffande avseende de förväntningar och effekter som uppstått. Vår analys kommer även att kopplas till de teorier vi presenterat i vår teoretiska referensram samt ge en grund för att besvara vår problemformulering som vår uppsats är byggd utefter.

Vi har baserat vår analys av Sveriges utveckling kring revisionspliktens avskaffande utefter vår modell, se figur 3.

Figur 3 – Egenkonstruerad metodmodell där bolagets huvudintressenter inkluderats

Vi har inlett med att analysera och jämföra huvudintressenternas förväntningar innan lagändringen med de effekter som har konstaterats sedan lagändringen trätt i kraft. I samband med analysen har vi även jämfört Sveriges utveckling med Danmarks utveckling inom samma område för att se om det fanns några skillnader eller om vi ansåg att det fanns skäl att vi skulle kunna förvänta oss en liknande utveckling i Sverige. Därefter har vi även kopplat den utveckling vi har identifierat till vår teoretiska referensram om revisorns roll och intressentteorin.

7.1 Analys om förväntningar och effekter i Sverige

Kostnadsbesparingen och antalet bolag utan revision

Ett av de främsta syftena med avskaffandet av revisionsplikten var att minska de administrativa kostnaderna för de små bolagen, vilket förväntades ge en besparing på närmare 2,5 miljarder kronor. Kritik riktades dock mot att den förväntade besparingen är missvisande då det framkom i undersökningar att endast en tredjedel av bolagen förväntades avstå från revision om de fick möjlighet till det. Effekterna visar att hittills har endast 17,6 % av de bolag som omfattas av revisionsplikten valt bort revision. I Danmark fanns liknande förväntningar innan lagändringen och utfallet år 2008, tre år efter avskaffandet, var att cirka 32,3 % av bolagen hade valt att avstå från revision.

Sverige har haft avskaffad revisionsplikt i 1 ½ år och baserat på vår studie är det rimligt att Sverige därmed följer Danmarks utveckling mot att cirka en tredjedel av bolagen kommer ha valt bort revision omkring tre år efter avskaffandet. Kritikernas förväntningar i Danmark om besparingen och antalet bolag som skulle välja bort revision stämde väl överens med utfallet. Då Sveriges lagstiftning om revisionsplikt har stora likheter med Danmarks lagstiftning, och att beräkningarna för besparingen är likartad, bedömer vi det rimligt att besparingen även i Sverige kommer bli lägre än väntat. Baserat på detta skulle det innebära att den svenska besparingen därmed kommer att uppgå till cirka 800-900 miljoner kronor tre år efter avskaffandet, vilket utgör cirka en tredjedel av den förväntade besparingen.

Årsrapporternas kvalitet och bolagens ekonomiska kunskap

I Sverige var förväntningen att oreviderade årsrapporter skulle innehålla fler fel och ha en lägre kvalitet än reviderade rapporter. Bolagens egen okunskap om deras ekonomiska förutsättningar skulle kunna leda till fler konkurser och personligt betalningsansvar eller straff på grund av omedvetna lagöverträdelser. I vår studie framkom att många nya bolagsägare inte är medvetna om det företrädaransvar som uppkommer om bolagen inte betalar skatter eller moms i tid, och att många årsrapporter hade skickats in med väsentliga fel om inte revisorerna hade granskat dem.

I Danmark var förväntningen att avskaffandet av revisionsplikten skulle leda till fler fel i årsrapporterna. Den studie som gjorts tre år efter avskaffandet visade att det förekom fler fel i oreviderade årsrapporter jämfört med reviderade, dock ansåg flera parter att den procentuella ökningen inte var väsentlig. Vi är dock till viss del kritiska till bristen av information kring

felens beskaffenhet då det i studien inte framkom hur allvarliga de är samt om det funnits någon gränsdragning för vad som räknas som ett ”fel”. Vi anser att studien hade varit mer pålitlig om det hade framkommit en fördelning av felens väsentlighet inom de olika grupperna, då debatten ofta framhåller att revisorerna upptäcker och korregerar fler av de väsentliga felen. Vi menar att det hade varit intressant att se om det fanns fler väsentliga fel bland de oreviderade årsrapporterna, då de utgör en större risk för intressenterna och samhället i stort jämfört med små oväsentliga fel. Oavsett om felen är väsentliga eller inte, har en viss ökning i felfrekvensen bland oreviderade danska bolag skett. Utifrån diskussionen kring årsrapporternas kvalitet kan vi utläsa att det finns brist på kunskap hos bolagen, vilket försvåras ytterligare av att regelverken är komplexa och att felaktigheter i årsrapporterna uppkommer. I vår studie framkommer att bolagen har behov av hjälp av en kunnig part såsom en revisor eller redovisningskonsult för att inte riskera straff eller betalningsansvar, men att bolagen inte nödvändigtvis behöver använda sig av revision för att erhålla den här hjälpen.

Kreditmöjligheter för oreviderade bolag

Förväntningen om ökat antal fel och försämrad kvalitet i årsrapporterna förväntades även påverka bankväsendet. Bankerna förväntade sig att oreviderade årsrapporter skulle vara mindre pålitliga och därmed riskerade att försämra bolagens möjligheter att erhålla lån. Det framkom även förväntningar om att bankerna skulle komma att kräva reviderade årsrapporter för att bevilja bolagen lån. Under våra intervjuer med bankrepresentanter framkom att de ännu inte har sett några effekter av lagändringen som påverkat kreditgivningen samt att de inte har några uttalade krav på reviderade årsrapporter vid beviljande av krediter. De uteslöt dock inte att det kan uppkomma krav på revision eller andra säkerheter i framtiden. Dock menade de att varje fall bedöms för sig och fokus ligger på bolagets faktiska ekonomiska situation oavsett om de är reviderade eller inte. De hävdade även att den viktigaste bedömningen är framåtriktad som bland annat avser bolagets kommande återbetalningsförmåga, vilket inte främst baseras på årsrapporterna då de ger en bakåtriktad analys.

I Danmark fanns liknande förväntningar avseende pålitligheten i årsrapporterna och eventuella svårigheter med att få lån. Det framkom att majoriteten av bankerna inte har ett uttalat krav på reviderade årsrapporter men att bankerna kan komma att kräva revision i vissa fall. Det har däremot inte framkommit någon studie som visar på att de danska bolagen har nekats lån på grund av oreviderade årsrapporter. Vi bedömer att utvecklingen stämmer väl överens med de åsikter kring effekter i Sverige som framkommit vid våra intervjuer med

representanter för banker i Sverige. Avskaffandet av revisionsplikten i Sverige har enligt vår studie därmed inte väsentligt påverkat de små bolagens möjligheter att bli beviljade krediter, då bankerna kan tänka sig andra lösningar för att kompensera för oreviderade årsrapporter.

Skattefel och nya kontroller för Skatteverket

Skatteverket är även de en intressent som förväntade sig att de skulle påverkas av att bolagens årsrapporter riskerade att innehålla fler fel på grund av avskaffad revision. Fel i årsrapporterna påverkar skatteberäkningen vilket Skatteverket ansåg skulle resultera i 1,3 miljarder kronor i förlorade skatteintäkter. För att motverka en förlorad skatteintäkt ansåg Skatteverket att de skulle behöva utöka sina kontrollmöjligheter vilket innebar ett ökat resursbehov.

Den analys Skatteverket har genomfört efter revisionspliktens avskaffande påvisar att det inte går att mäta eventuell skattepåverkan, vilket är samma resultat som har konstaterats vid analyser i andra länder med avskaffad revisionsplikt. Effekten i Danmark var att det danska Skatteverket (SKAT) har fått utökade resurser i samband med lagändringen. Effekten av lagändringen i Sverige har medfört att Skatteverket har blivit tilldelade 40 miljoner kronor för att dels utföra en ny sorts kontroll och dels analysera effekterna för Skatteverket på grund av revisionspliktens avskaffande. Det nya kontrollverktyget förbättrar möjligheterna för Skatteverket att upptäcka fel långt innan deklARATIONERNA ska lämnas in eftersom Skatteverket, tack vare det nya verktyget, löpande kan kontrollera bolagen under året. Ingela Persson på Skatteverket bekräftade att även om de besök och kontroller som Skatteverket utför hos bolagen är avgiftsfria så kan besöket ändå vara förknippat med kostnader för den tid bolaget avsätter för Skatteverkets kontroller samt eventuella arvodeskostnader om bolagets rådgivare ska närvara vid kontrollen.

Utvecklingen i Sverige följer därmed Danmarks utveckling i både utökade resurser för Skatteverket och svårigheter att mäta eventuell skattepåverkan. Skatteverkets nya kontrollverktyg kan minska risken för att bolagen tillförs höga skattetillägg eller andra straff i efterhand om det upptäcks felaktigheter i bolagets inlämnade deklARATIONER, vilket är en positiv utveckling för bolagen. Det finns dock en risk att den besparing bolagen kan göra genom att välja bort revision kan motverkas av andra kostnader, exempelvis i samband med Skatteverkets kontroller. Det är dock inte alla bolag som har valt bort revision som utsätts för de här kontrollerna, därmed är det inte en självklarhet att de här kostnaderna uppstår enbart för att bolagen valt bort revision.

Revisionsbranschen

Förväntningarna för revisionsbranschen innan lagändringen gick igenom var att branschen skulle förändras mot att utveckla redovisningstjänster samt att avskaffandet skulle leda till en ökad konkurrens om kunderna. Förändringarna förväntades leda till ett ökat produktutbud samt lägre priser på revision- och redovisningstjänster. Som en effekt av revisionsplikts avskaffande uppgav majoriteten av de intervjuade revisorerna att deras revisionsbyråer i samband med lagändringen har startat upp eller expanderat sin redovisningsavdelning. Alla de intervjuade revisorerna har uppgett att de revisionsbyråer de representerar har tappat klienter, dock varierar procentandelen i förhållande till totala antalet kunder mellan de olika byråerna. Danmark hade liknande förväntningar kring revisionsbranschen innan lagändringen men vi har inte kunnat identifiera några effekter och vi har därför inte kunnat jämföra Sveriges och Danmarks utveckling i det här avseendet.

Det vi har konstaterat, baserat på våra intervjuer med revisorer, är att revisionsbranschen har utvecklats till att erbjuda mer redovisningstjänster än tidigare samt att revisorerna har fått ett större "säljfokus" för att attrahera kunder till byrån, vilket inte alltid är en uppskattad roll bland revisorerna. Den här utvecklingen stämmer således väl överens med de förväntningar som fanns före avskaffandet avseende revisionsbranschen. Vi har i vår undersökning inte kunnat fastställa om revisionsbranschen har fått ökad konkurrens, då effekterna är svåra att identifiera eftersom en del av branschens fokus har förändrats i riktning mot redovisningstjänster. Vi bedömer det troligt att en eventuell förlust av revisionsklienter hos revisionsbyråerna kan ha vägts upp av nya redovisningsklienter. De revisorer vi har intervjuat har uppgett att ekonomin i de revisionsbyråer som de representerar inte har påverkats negativt i någon väsentlig mån, vilket vi anser till viss del kan bekräfta vår föraning om att eventuell förlust av revisionsklienter kan ha vägts upp av nya redovisningsklienter.

Återkoppling till vår teoretiska referensram

I propositionen framhövdes att små bolag inte har lika stort behov av revision som stora bolag och argumentet var att små bolag har få intressenter utan något väsentligt inflytande över bolaget. I vår studie framkom att små bolag ofta inte har banklån eller andra externa finansiärer utan i stor mån endast har små kunder och leverantörer som inte använder sig av den reviderade årsrapporten. I våra intervjuer framhövdes också att bolagen ofta har en nära relation till sina få intressenter, vilket gör att behovet av en oberoende granskning är lågt. Likaså är behovet av en oberoende granskning lågt på grund av att små bolag ofta inte har en

separation mellan ägare och ledning. Det innebär att vår studie bekräftar att problematiken i principal-agentteorin med informationsasymmetri mellan ägare och ledning i regel inte uppkommer hos de små bolagen eftersom ägare och ledning i dessa bolag ofta utgörs av samma person.

Att ta till vara på intressenternas intressen var den andra grundstenen till revisionsplikts införande. Som vi diskuterat ovan använder sig ofta inte de små bolagens intressenter av den reviderade årsrapporten som beslutsunderlag. Vår studie visar att de få antalet intressenter till de små bolagen som till viss del använder sig av reviderade årsrapporter är banker och Skatteverket. Dock menade Ingela Persson på Skatteverket att deras analyser efter avskaffandet av revisionsplikten har visat att informationen i revisionsberättelsen inte har lika stor betydelse för Skatteverkets urval av kontroller som de tidigare trott. Vad gäller bankerna så har de inget uttalat krav om att bolaget ska ha reviderade årsrapporter för att erhålla lån. Dock framkom det att banken kan komma att kräva revision, oberoende värderingar av tillgångar eller andra säkerheter ifall de upplever att bolaget har en instabil ekonomi. Som nämnts tidigare har dessutom majoriteten av de små bolagen ofta inte banklån vilket gör att behovet av reviderade årsrapporter blir ännu lägre. Resultaten från vår studie visar att de intressenter som använder sig av reviderade årsrapporter inte får allt för stora problem att utföra sina arbetsuppgifter med kontroller eller kreditbedömningar vid avsaknad av reviderade årsrapporter. Således bedömer vi utifrån vår studies resultat att intressentteorin inte heller är användbar som argument för revisionsplikt hos de små bolagen.

I samband med revisionsplikts införande i Sverige framkom argumentet att revisorn hade stora möjligheter att upptäcka och rapportera ekonomiska brott då revisorerna har stor insikt i bolaget. Vi har under våra intervjuer inte erhållit någon information som varken bekräftar eller förkastar revisorns delaktighet i förhindrandet av ekonomisk brottslighet. Tidigare genomförda studier visar dock att revisorn endast medverkar till upptäckt av cirka 2 % av de ekonomiska brotten. Vi bedömer det därför troligt att revisorns möjlighet att upptäcka brott är låg, vilket gör att argumentet att revisorn är till stor nytta för förhindrandet av ekonomisk brottslighet inte är hållbart och därmed inte är en effektiv lösning.

7.2 Analys om intressenternas förväntningar idag i Sverige

Alla våra intervjurespondenter inom revisionsbranschen, bankväsendet och Skatteverket förväntar sig att en höjning av gränsvärdena, för vilka bolag som omfattas av avskaffad

revisionsplikt, kommer att ske framöver. Dock förväntar sig majoriteten av respondenterna att de lite större bolagen i stor utsträckning inte kommer välja bort revision även om de i framtiden skulle komma att omfattas av frivillig revision. Anledningen är att de större bolagen ofta har fler ägare och fler finansiärer som kan komma att ställa krav på revision. Vi konstaterar därför att även om regeringen väljer att höja gränsvärdena så kommer det främst att vara de mindre bolagen som väljer bort revision och då främst av kostnadsskäl eller att de inte upplever att de har något behov av revision.

Som vi nämnt under tidigare avsnitt i arbetet har ingen studie i Sverige konstaterat att felen i rapporterna har påverkats på grund av avskaffandet av revisionsplikten. De revisorer vi intervjuat förväntar sig idag att felen i årsrapporterna kommer att öka framöver allt eftersom fler bolag väljer bort revision. Hur stora felaktigheterna kommer att bli har revisorerna olika uppfattningar om då vissa tror att felfrekvensen troligtvis kommer att vara likartad med den felfrekvens som identifierats i Danmark. Andra revisorer tror att vi kommer att ha en lägre felfrekvens än i Danmark då det bland annat framhållits att svenska bolag och det svenska samhället lägger större vikt vid revision. Majoriteten av de intervjuade respondenterna är övertygade om att bolag som valt bort revision framöver kommer att behöva hjälp av en kunnig part för att upprätta årsrapporter utan några väsentliga fel.

Baserat på ovanstående resonemang om förväntning framöver om ökad felfrekvens i årsrapporterna samt otillräcklig kunskap hos bolagen, framgår att de små bolagen i dagsläget och i framtiden kommer vara i behov av någon extern part som kan hjälpa till i bolagen. Det framkom under intervjuerna med revisorerna att flera av dem expanderat sin redovisningsavdelning för att kunna erbjuda sina klienter fler valmöjligheter. Det här kan enligt vår bedömning vara ett klokt val om det visar sig att bolagen faktiskt är i behov av redovisningshjälp, vilket både revisorer samt representanter från banker och Skatteverket framhöll som förväntning under våra intervjuer. Flera revisorer förväntar sig också en ökad specialisering inom revisionsbranschen samt prispress som en effekt av förväntad ökad konkurrens inom och mellan revision- och redovisningsbranschen. Vi anser att det här är ett klart möjligt scenario men att det troligtvis inte väsentligt kommer att påverka ekonomin hos de flesta revisionsbyråerna. Vår analys visar att revisionsbyråerna framöver sannolikt kommer att behöva blir mer säljorienterade för att kunna få in nya klienter, då de inte längre kan förvänta sig det naturliga inflödet av klienter som fanns innan revisionspliktens avskaffande.

De bankrepresentanter som vi intervjuat framhöll att de idag inte har ett uttalat krav att bolag måste vara reviderade för att banken ska kunna bevilja dessa bolag krediter. Dock framhöll de att de kan komma att kräva reviderade årsrapporter eller genomföra andra kontroller, såsom lagervärdering av en utomstående expert alternativt ta ut extra säkerheter för lånet. Bankerna framhöll dock tydligt att det inte är riskfinansiering de sysslar med och att de därför behöver vara säkra på att ett bolags kommande betalningsförmåga är tillräcklig. Vi bedömer det troligt att bolagen framöver kan bli tvingade att revidera sina årsrapporter för att erhålla lån. Dock menar vi, baserat på det bankrepresentanterna påpekat, att det endast kan komma att krävas av bolag som har en instabil ekonomi. Vi misstänker att finansiärerna även kan komma att kräva revision av större bolag om gränsvärdena för frivillig revision höjs eftersom ett stort bolag ofta är synonymt med högre kreditbelopp och större komplexitet.

De flesta intervjurespondenter förväntar sig ingen ökad ekonomisk brottslighet framöver på grund av revisionspliktens avskaffande, trots att minskad ekonomisk brottslighet var ett av argumenten till införandet av revisionsplikt år 1983. Vi inser att det finns en risk att fler bolag som startar kommer att välja aktiebolagsformen på grund av att den här bolagsformen har ett begränsat ansvar samt att de små bolagen inte behöver någon revisor som granskar deras rapporter. Dock håller vi med Ingela Persson vid Skatteverket då hon framhöll att hon anser att skattemoralen i Sverige är hög och att det även i framtiden troligtvis kommer finnas en stark vilja hos bolagen att göra rätt för sig. Samtidigt bedömer vi att Skatteverkets utökade befogenheter genom deras nya verktyg ”föreläggande” troligtvis kan verka avskräckande och därmed minska bolagens incitament att begå ekonomiska brott.

8. Slutsats

I det här kapitlet kommer vi att presentera de slutsatser vi har kommit fram till med hjälp av analysen samt därefter koppla det till uppsatsens syfte.

Uppsatsens syfte är att beskriva och analysera avskaffandet av revisionsplikten för små bolag avseende följande områden:

- intressenternas förväntningar om effekter innan lagändringen,
- de effekter som har uppstått fram till idag för bolagen och dess intressenter samt
- intressenternas förväntningar idag om kommande effekter på grund av avskaffad revisionsplikt

Utifrån vårt syfte har vi nedan diskuterat de slutsatser vi kommit fram till:

Som vi har diskuterat i analysen visar vår studie att Sverige följer Danmarks utveckling mot att endast cirka en tredjedel av bolagen kommer ha valt bort revision cirka tre år efter lagändringen och vi har dragit slutsatsen att besparingen därmed blir mycket mindre än väntat. Dessutom finns det enligt vår analys, risk för att de bolag som faktiskt väljer bort revision kommer att ådra sig andra kostnader som dels att anlita en oberoende part för värderingar av bolagets tillgångar inför ett banklån och dels indirekta kostnader genom möten med Skatteverket i samband med deras nya föreläggande-verktyg. Det sistnämnda om ”förelägganden” anser vi däremot inte bara är en negativ effekt för bolagen via ökade kostnader utan även en positiv effekt, då dessa möten kan vara till stor hjälp för bolagen att undvika kostsamma skatterevisioner eller skattetillägg. Slutsatsen av det hela är att även om det inte är en självklarhet att alla bolag som avstår revision ådrar sig andra kostnader, så framkommer det i vår studie att det kan tillkomma kostnader inom flera olika områden som helt eller delvis väger upp den besparing som de oreviderade bolagen har gjort genom att välja bort revision.

Skatteverket förväntade sig en ökning av fel men har efter lagändringen konstaterat att de inte har möjlighet att mäta skattefelet på något sätt. Skatteverket egen analys konstaterade att de överskattat deras användning av revisionsberättelsen och att den bara är en liten del av deras beslutsunderlag och vi drar således slutsatsen att Skatteverket inte har påverkats väsentligt negativt av lagändringen.

Vår analys visar att de banker vi har intervjuat inte har konstaterat att det har uppstått några problem för de bolag som har avlagt sig revision och att bankerna själva inte har något uttalat krav på att bolagen ska vara reviderade. Bankrepresentanterna påpekade dock att lagändringen är relativt ny och det hittills kan vara svårt att se några tydliga effekter av lagändringen samt att de båda banktjänstemännen inte utesluter att de i framtiden kan komma att kräva reviderade årsrapporter i samband med kreditgivning. Vår slutsats är att i dagsläget finns det inget som tyder på att bolag kan bli nekade krediter på grund av avsaknad av revision, men som vi nämnt tidigare kan det uppstå kostnader för bolaget om de exempelvis måste låta en utomstående värdera bolagets varulager. Vi framhåller dock att bankerna enligt vår studie inte har påverkats negativt i någon väsentlig mån på grund av lagändringen då de uppger att de hittills inte har saknat information för att kunna bedöma ett bolags kreditvärdighet.

Vår analys visar att majoriteten av revisionsbyråerna har gjort ett medvetet val att expandera redovisningsavdelningarna samt breddat sitt produktutbud avseende redovisningstjänster. Revisionsbyråerna har tappat klienter i varierande omfattning sedan avskaffandet men intervjurespondenterna meddelade att den inkomstdelen endast stod för en mycket liten del av revisionsbyråernas totala omsättning. Slutsatsen är att revisionsplikts avskaffande har lett till att revisionsbyråerna och branschen har fått ett större fokus på redovisningsrelaterade tjänster och att varken lagändringen eller revisionsbyråernas förändrade fokus har påverkat revisionsbyråernas ekonomi negativt i någon väsentlig mån.

Revisionsplikts avskaffande är fortfarande en relativt ny lagändring och få bolag har hittills valt bort revision. Den korta tiden sedan avskaffandet kan vara anledningen till att få effekter i vår studie har konstaterats samt att studien visar att förväntningarna före och efter lagändringen inte har skiljt sig åt markant. Bankväsendet är den enda intressent som delvis ändrat åsikt till att bli mer positiva idag än innan lagändringen. Vår slutsats är att de få identifierade effekter som hittills har uppkommit inte väsentligen har förändrat intervjurespondenternas förväntningar jämfört med innan avskaffandet.

En grundsten till införandet av revisionsplikt var den så kallade principal-agentproblematiken, med informationsasymmetri mellan ägare och ledning, där användningen av revision syftade till att lösa problemet. I vår analys har vi kommit fram till att principal-agentproblematiken inte är ett hållbart argument för revisionsplikt hos de små bolagen eftersom separationen mellan ägare och ledning ofta saknas i de små bolagen.

En annan grundsten till införandet av revisionsplikten var att ta tillvara på intressenternas intressen. Det vi har kommit fram till i vår studie är att de flesta små bolag inte har några intressenter som ställer krav på reviderade årsrapporter och att behovet av revision hos de små bolagen ofta är lågt. Vår slutsats i det här avseendet är att de flesta små bolagen inte har några intressenter vars intresse påverkas väsentligt av att bolaget väljer bort revision och därmed hävdar vi att kriteriet för att behålla revisionsplikt för de små bolagen inte är hållbart. Vi anser det orimligt att bolagen ska vara tvungna att betala för något som de inte har någon nytta av och att utvecklingen är positiv för den bolagsgrupp lagändringen avser. Däremot påstår vi inte att revision inte tillför någon nytta för bolag i allmänhet, då särskilt stora bolag med många utspridda ägare och stora lån via externa finansiärer i regel har stor nytta av revision.

Avslutningsvis bedömer vi att avskaffandet av revisionsplikten för små bolag är en positiv utveckling inom de områden vår studie har behandlat, även om den förväntade besparingen troligtvis kommer att bli lägre än förväntat. En viktig sak att påpeka är dock att vi anser att de små bolagen inte bör undvika all form av extern rådgivning då vår studie visar att de små bolagen i stor utsträckning inte kommer att klara av att på egen hand upprätta de finansiella rapporterna utan väsentliga fel. Om rådgivningen ges av en revisor eller en redovisningskonsult är däremot upp till bolagen själva att bestämma.

9. Avslutande diskussion och förslag till framtida studier

I det här kapitlet kommer vi att föra en avslutande diskussion kring det studerade ämnet baserat på våra egna tankar och åsikter. Vi kommer även presentera förslag till framtida forskning.

Som vi nämnt i slutsatsen har vi kommit fram till att majoriteten av de små bolagen inte har något konkret behov av revision och att avskaffad revisionsplikt för dessa bolag således var en positiv utveckling. Vår uppfattning, baserat på det som framkommit under våra intervjuer, är att de större bolagen ofta har stor nytta av revision då de i allmänhet har flertalet intressenter såsom exempelvis många utspridda ägare samt stora lån via externa finansiärer. Vi tror att även om revisionsplikten för de lite större bolagen framöver förviner så kommer de flesta stora bolag att låta revisorer revidera bolagens räkenskaper, då intressenterna till dessa bolag i allmänhet ställer högre krav på att bolaget revideras. Det har väckt tankar hos oss om huruvida samhället ens behöver lagstadgad revisionsplikt över huvud taget. Borde inte marknaden själv kunna sköta behovet av revision, där de bolag vars intressenter har stor nytta av revision låter bolaget revideras för att tillfredsställa intressenternas krav? De bolag som inte har något behov eller nytta av revision kan således undvika kostnaden för revisionen. Det är dock endast spekulationer hittills men det hade kunnat vara ett förslag till framtida studier.

Vi har i vår studie diskuterat åsikterna kring förväntningar och effekter av revisionspliktens avskaffande från de små bolagens mest relevanta intressentgrupper. De här intressentgrupperna har vi identifierat som revisorer, bankväsendet, Skatteverket och bolaget själv då vi anser att det är de som påverkas mest av revisionspliktens avskaffande. Ett förslag till framtida studie är att göra en liknande studie som vår, men om ett antal år framöver när revisionsplikten har fått ordentlig genomslagskraft och fler effekter är möjliga att studera/identifiera. Det hade varit intressant att se huruvida intressenternas förväntningar om effekter innan lagändringen stämmer överens med utfallet eller inte.

Referenslista

Litteratur

- Andersen, Ib. *Den uppenbara verkligheten*. Lund: Studentlitteratur, 1998
- Alvesson, Mats och Kaj Sköldberg. *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur, 1994
- Armstrong, Gary and Philip Kotler. *Marketing – an introduction*. Pearson Education: New Jersey, 2009
- Artsberg, Kristina. *Redovisningsteori – policy och praxis*. Malmö: Liber AB, 2005
- Bruzelius Lars H och Skärvad Per-Hugo. *Integrerad organisationslära*. Lund: Studentlitteratur, 1989
- Bryman Alan och Emma Bell. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber, 2005
- Carrington, Thomas. *Revision*. Malmö: Liber, 2010
- FAR. *Revision – En praktisk beskrivning*. Stockholm: Far Förlag AB, 2005
- Freeman, R. Edward. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. London: Pitman, 1984
- Holme, Idar Mange och Bernt Krohn Solvang. *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur, 1997
- Moberg, Krister. *Bolagsrevisorn*. Stockholm: Norstedts Juridik, 2006
- Porter Brenda, Jon Simon and David Hatherly. *Principles of External Auditing*. Chichester: John Wiley & Sons, Ltd, 2008
- Sjöström, Camilla. *Revision och lagreglering – ett historiskt perspektiv*. Linköping: Department of Computer and Information Science, 1994
- Thomasson, Anna. *Navigating in the landscape of ambiguity*. Lund: Lund Business Press, 2009
- Thurén, Torsten. *Källkritik*. Stockholm: Liber 2005
- Quick Reiner, Stuart Turley and Marleen Willekens. *Auditing, Trust and Governance – Developing regulation in Europe* Abingdon: Routledge, 2008

Offentligt tryckt

Dansk lagtext:

Aktieselskabsloven, ändrad genom Lov 2006 nr 246

Årsregnskabsloven Lov 2001 nr 448

Årsregnskabsloven, ändrad genom Lov 2006 nr 245

Årsregnskabsloven, ändrad genom Lov 2010 nr 720

Årsregnskabsloven Lov 2011 nr 323

Europarådets direktiv:

EU-rådets direktiv 2003/51/EG den 18 juni 2003 om ändring av direktivet 78/660/EEG

EU-rådets direktiv 2006/46/EG den 14 juni 2006 om ändring av direktivet 78/660/EEG

Proposition 2009/10:204 En frivillig revision Hämtad 2012-03-08

PDF: <http://www.regeringen.se/sb/d/12165/a/144317>

Svensk lagtext:

SFS 2001:883 Revisorslag

SFS 2005:551 Aktiebolagslag

SFS 2010:834 Lag om ändring av Aktiebolagslagen (2005:551)

Artiklar

Ahlberg Charlotte. "Guldläge att ta bort revisionsplikten!" *Balans nr 1 2009* s.36

Aggestam Pontoppidan, C. "När revisionsplikten avskaffades i Danmark" *Balans nr 2 2007* s. 32-35

Andersson P.O. "Revisorerna tillför företagsekonomisk kompetens – Behåll revisionsplikten". *Balans nr 4 2005* s. 33-34

Arnth Jensen, Ane. "En dyr besparelse att fjerne revisionen" *INSPI nr 5 2005* s. 10-13

Bendsen, Jørgen. "Banker undsiger lempede revisionsregler" *Børsen 16 december (2010)* s. 24

Borges, Jens. "Revisionspligt for mindre virksomheder" *INSPI nr 5 2005* s. 5-8

Brandt Ulla. "Revisionspligt og administrative byrder" *Revision & Regnskabsvæsen nr 5 2010* s.14-17

Bærentsen, Jørgen Peter. "Revisionspligt – eller ej – for klasse B-virksomheder?" *INSPI nr 5 2005* s. 30-33

- Börsvik, Hans. "Positivt för alla parter med efterfrågestyrd revision" *Balans nr 5 2008* s. 6-7
- Clarkson, Max B. E. "A Stakeholder Framework for Analyzing and Evaluating Corporate Social Performance" *The Academy of Management Review vol 20 nr 1 1995* s. 92-117
- Collis, Jill. "Audit Exemption and the Demand for Voluntary Audit: A Comparative Study of the UK and Denmark." *International Journal of Auditing Vol 14 2010* s. 211-231
- Danielsson, Charlotta. "Reformen påverkar inte bankernas utlåning" *Balans nr 5 2010* s.19
- Danielsson, Charlotta. "Tre av fyra nya bolag väljer bort revisorn" *Balans nr 6-7 2011* s.7
- Ehlin, Åsa. "Slopa inte revisorn!" *Balans nr2 2008* s.35
- Gomez-Mejia, Luis and Robert M. Wiseman. "Reframing Executive Compensation: An Assessment and Outlook." *Journal of Management vol 23 nr 3 1997* s. 296
- Guiance, Joakim. "Fritt fram att bryta mot aktiebolagslagen" *Balans nr 5 2011* s. 38-39
- Jensen, Michael C. and William H. Meckling. "Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure." *Journal of Financial Economics, vol 3, 1976* s. 308-309
- Juel, M Frederik. "Næsten ingen har fravalgt revision" *Revision & Regnskabsvæsen nr 9 (2007)* s. 6
- Jansson, Anna-Maria och Öhman, Peter. "Ett efterfrågat utbud av kvalitetsstämplar?" *Balans nr 1 2010* s. 46
- Nicolaisen, Søren. "Frivillighed vil skabe nye produkter og mere konkurrence" *INSPI nr 5 2005* s. 20-22
- Nordström, Per. "Jag tror att de företag som uppnår gränsvärdena kommer att leva upp till kraven" *Balans nr 5 2011* s. 39
- Notering: "Slopad revisionsplikt utreds" *Balans nr 1 2007* s. 7
- Notering: "Många företag vill behålla revisorn" *Balans nr 11 2009* s.13
- Notering: "Första åren utan revisionsplikt – så blev det i Danmark" *Balans nr 3 2010* s. 11

Precht, Elisabeth. ”Revisionsplikt var svaret på ekonomisk brottslighet” *Balans nr 4 2005* s. 22-23

Precht Elisabeth. ”Slopad revisionsplikt i 96 procent av aktiebolagen” *Balans nr 4 2008a* s.17-20

Precht Elisabeth. ”Vi värdesätter revisionen” *Balans nr 5 2008b* s. 32-33

Precht Elisabeth. ”Ja till slopad revisionsplikt – nej till slopad förvaltningsrevision” *Balans nr 8-9 2008c* s. 20-21

Schütt Larsen, Heidi. ”Avskaf ikke revisionspligten” *INSPI nr 5 2005* s. 24-25

Skough Bengt. ”2010 ska det vara enklare för Sveriges företag” *Balans nr 1 2009* s. 20-22

Svanström Tobias. ”Regionala skillnader vid avskaffad revisionsplikt” *Balans nr 3 2008* s. 43-46

Villaro Lassen, Carlos. ”Serviceerhverv forsvare revisionspligten” *INSPI nr 5 2005a* s. 14-15

Villaro Lassen, Carlos. ”Manglende minister-logik.” *Børsen 16 november 2005b* s. 3

Westerberg Christina. ”Jag är entreprenör, jag vill göra saker på mitt sätt” *Balans nr 5 2009* s.16

Elektroniska källor

Dan brännström, generalsekreterare i FAR

Hämtad 2012-05-11

Sveriges företagare behåller revisorn

<http://danbrannstrom.se/sveriges-foretagare-behaller-revisorn>

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Evaluering af erfaringer med lempet revisionspligt. 2011

Hämtad 2012-02-27

PDF: http://www.eogs.dk/graphics/nyheder/Evaluering_revisionspligt%20201102.pdf

Frivision Hämtad 2012-04-28

Pressmeddelande 2011-12-05

Nu finns det fler än 400 000 aktiebolag

<http://www.frivision.se/fler-an-400-000-aktiebolag>

Frivision Hämtad 2012-04-28

Pressmeddelande 2012-01-17

Slopad revisionsplikt sparar nära en miljard kronor åt småföretag 2012

<http://www.frivision.se/slopad-revisionsplikt-sparar-nara-en-miljard-kronor-2012>

FSR Hämtad 2012-03-05

Flere fejl når virksomheden vælger revision fra.

<http://fsr.dk/Nyheder%20og%20presse/Nyheder/Nyheder%202011/Flere%20fejl%20nar%20virksomheden%20vaelger%20revision%20fra>

LR Revision och Redovisning Hämtad 2012-04-11

Revisionsplikt eller revisionsnytta?

<http://lr-revision.se/akridi/revisionsplikt.pab>

Svenskt Näringsliv Hämtad 2012-05-05

Nyhetsmeddelande 2010-03-25

Minsta företagen slipper revisionsplikt

http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/regelkrangel/minsta-foretagen-slipper-revisionsplikten_105968.html

Sveriges riksdag – EU upplysningen Hämtad 2012-03-05

Så blir EU-lag svensk lag

<http://www.eu-upplysningen.se/Sverige-i-EU/EU-lagar-galler-framfor-svenska-lagar/Sa-blir-EU-lag-svensk-lag/>

Bilaga 1 – Intervjuguide revisionsbranschen

Revisionens syfte och bakgrund

- Vad anser ni är fördelarna med revision för små bolag?
- Vad har små bolags externa intressenter för nytta av revisionen?
 - Kan den försäkran som revision ger företagen införskaffas på annat sätt för de externa intressenterna?
- Är revisionskostnaden för ett mindre bolag en stor kostnad för dem i förhållande till deras resultat/vinst?

Frivillig revision

- Vad var era förväntningar innan lagen gick igenom?
 - Hur stor förlust av klienterna förväntade ni er?
 - Ansåg ni att det fanns en risk för sämre rapporter utan revision?
 - Förväntade ni er en ökning av konsulttjänster inom er byrå?
 - Trodde ni att lagändringen skulle påverka små bolag mestadels positivt eller negativt?
- På ett ungefär, hur stor andel av era klienter kan välja bort revision?
 - Har ni någon uppfattning om hur många av era klienter som har valt bort revision?
 - Varför tror ni i så fall att de gjorde detta?
 - Kostnadsskäl?
 - Möjligheter att begå ekonomiska brott?
 - Inget behov/nytta av revision?

Riskaspekten

- Vad finns det för risker för små bolag om de väljer bort revisionen?
 - Hur allvarliga är dessa risker?
 - Vem påverkas av riskerna och på vilket sätt?
- Var anser ni att de flesta felen i årsrapporter från små bolag uppkommer?
 - Är de väsentliga fel eller ”småfel”?
- Många förespråkar att revisionskostnaden för små bolag är en onödig administrativ kostnad. Anser ni att nyttan med revisionen överväger dess kostnad?
- Kan revisionspliktens avskaffande leda till kostnader för samhället? Vilka är dessa kostnader?

Konsulttjänster

- Har ni märkt någon ökning av konsulttjänster sedan avskaffandet av revisionsplikten?
- Vidtog ni något åtgärd för att bolagen skulle behålla sina revisionstjänster eller byta till konsulttjänster inom er byrå?

Sveriges framtid

- Hur tror ni att utvecklingen kommer se ut i Sverige de kommande åren på grund av lagändringen baserat på de områden vi diskuterat?
- (Vi kommer här presentera Danmarks utveckling sedan avskaffandet.) Anser ni att det finns anledning att tro att Sveriges utveckling kommer bli liknande Danmarks?
Varför/varför inte?
 - Avseende antal bolag som väljer bort revision?
 - Påverkan på ekonomisk brottslighet?
 - Felfrekvensen i de små bolagens årsrapporter?
- Finns det några variabler som ni tycker skiljer sig från Sverige som gör att utvecklingen kommer bli annorlunda i Sverige jämfört med i Danmark?

Bilaga 2 – Intervjuguide bankväsendet

- På vilket sätt använder ni en reviderad årsrapport?
 - Hur pass viktig är en reviderad årsrapport i förhållande till en oreviderad vid exempelvis kreditgivning? Hur viktigt är revisorns uttalande?
 - Är det ett krav hos er att bolag ska ha en reviderad årsrapport för att exempelvis bli beviljade lån? Eller kräver ni andra former av säkerheter istället? Hur påverkas klientens kostnader för lånet vid avsaknad av revision?
 - Vilka andra aspekter tar ni hänsyn till som beslutsunderlag vid kreditgivning utöver årsrapporten?
 - Anser ni att små bolag ska behålla revision och varför/varför inte?
- Vad var era förväntningar innan avskaffandet av revisionsplikten genomfördes?
 - Hur trodde ni att avskaffandet av revisionsplikten skulle påverka kvaliteten i årsrapporterna?
 - Hur trodde ni att avskaffandet av revisionsplikten skulle påverka eventuell kreditgivning till bolag utan reviderad årsrapport?
- Hur ser det ut idag?
 - Har årsrapporternas kvalitet förändrats?
 - Hur har ert kreditgivningsarbete påverkats? Är det färre som erhållit krediter jämfört med tidigare? Är ni mer restriktiva vid kreditgivningen idag?
 - Har ni fått ökade kostnader/förändrade arbetsuppgifter på grund av avskaffandet?
- Hur tror ni att det kommer att se ut framöver?
 - Kommer årsrapporternas kvalitet förändras utan revisor?
 - Kommer antalet beviljade krediter att påverkas?
 - Hur tror ni att er bank kommer att påverkas om regeringen väljer att höja gränserna för vilka bolag som omfattas av frivillig revision?
- Är ni övervägande positiva eller negativa till revisionspliktens avskaffande för små bolag?

Bilaga 3 – Intervjuguide Skatteverket

- Har ni användning av revisorns uttalanden i samband med årsrapporter och på vilket sätt hjälper det er i så fall?
- Vilka var era förväntningar innan avskaffandet av revisionsplikten gick igenom?
 - Hur trodde ni det skulle påverka samhället?
 - Vad var era förväntningar om effekter på årsrapporternas kvalitet?
 - Trodde ni att risken för ekonomisk brottslighet skulle påverkas?
 - Vad var era förväntningar om eventuella effekter för Skatteverket? Fler skattekontroller/skatterevisioner? Fler anställda? Högre kostnader?
- Hur ser det ut idag?
 - Har årsrapporternas kvalitet påverkats?
 - Hur har Skatteverket påverkats av avskaffandet av revisionsplikten? Har ni fått ökade kostnader eller ökad börda?
 - Har nu upptäckt någon förändring i den ekonomiska brottsligheten jämfört med tidigare?
 - Har antalet skatterevisioner/skattekontroller förändrats?
- Hur tror ni att det kommer se ut framöver?
 - Kommer något att förändras? Avseende ovanstående områden:
 - Årsrapporternas kvalitet?
 - Ökad börda för skatteverket?
 - Ekonomisk brottslighet?
 - Kommer antalet skatterevisioner/skattekontroller att påverkas?
 - Tror ni att regeringen kommer att göra ytterligare höjningar och i så fall, hur pass stora tror ni att de blir? Kommer ni påverkas nämnvärt av detta?
- Är ni övervägande positiva eller negativa till revisionspliktens avskaffande för små bolag?

Bilaga 4 – Artikel

Små bolag går lätt vilse i redovisningen

Regeringen gör det allt lättare för den som vill starta eget aktiebolag, men vad händer sen? Hur ska egenföretagarna hitta rätt i djungeln av värderingsregler och skatteregler som blir allt mer komplicerade?

Två stora betydelsefulla förändringar har skett för den som vill starta eget aktiebolag. Aktiekapitalets minimigräns har sänkts till 50 000 kronor och sedan hösten 2010 behöver de minsta bolagen i Sverige inte längre anlita en revisor för granskning av deras räkenskaper. De här två förändringarna har lett till en boom av nystartade aktiebolag och antalet aktiebolag i Sverige har sedan 2005 ökat till att nu nå över 400 000 bolag. För näringslivet och företagandet i sig är det naturligtvis positivt men precis som med alla förändringar finns det även en baksida. De regelverk som bolagen måste följa är både komplicerade och omfattande, och när bolagen dessutom kan välja mellan standarder som K2 och K3 läggs även ansvaret, att välja ett lämpligt regelverk, på bolagen själva.

Klarar bolagen av att upprätta korrekta och rättvisande finansiella rapporter?

I en studie av två civilekonomstudenter på Lunds Universitet konstaterades att det är svårt för de små bolagen att förstå och hitta rätt i regelverkens djungel vilket kan leda till att både det ena och det andra kan bli fel i oreviderade rapporter, fel som i värsta fall kan bli väsentliga. Bland skräckexemplen återfanns bland annat att fel person skrivit under årsredovisningen, stora fel i intäktsredovisningen eller att det inte var balans mellan tillgångar och skulder i balansräkningen. Det är därmed viktigt att bolagen får hjälp med redovisningen eftersom bolagen enligt studien har svårigheter med att upprätta en korrekt och rättvisande årsrapport på egen hand då reglerna helt enkelt är för svårbegripliga.

Vad blir konsekvenserna om man gör fel?

En del av problemet är att ägarna till de små bolagen är omedvetna om konsekvenserna ifall felen i deras rapporter är alltför omfattande. Aktiebolaget är den bolagsform som många föredrar på grund av att bolaget kan gå i konkurs utan att personligt ansvar uppstår. Det finns dock många fällor på vägen som ägaren och styrelsen måste undvika för att inte bli personligt betalningsansvariga. Om en kontrollbalansräkning inte upprättats i tid enligt aktiebolagslagen

kan styrelsen, som i många små bolag består av ägaren själv, bli personligt betalningsansvarig. Företrädaransvar kan även uppstå om bolaget inte betalar in rätt moms och skatt i tid, något många nyföretagare inte är medvetna om. Fel i skatteberäkningarna kan även leda till skatterevisioner vilket kan stå bolagen dyrt i form av skattetillegg.

Redovisningskonsulten – den nya revisorn?

Att bolagen behöver hjälp med redovisningen för att det inte ska bli väsentliga fel har konstaterats men däremot behöver hjälpen inte nödvändigtvis härstamma ur en revision. En redovisningskonsult kan i många fall vara bättre för de små bolagen eftersom konsulten arbetar närmare bolaget och har bättre insikt i bolagets ekonomi. Det är naturligtvis även så att en redovisningskonsult inte behöver vara en auktoriserad redovisare utan även en revisor kan anlitas för redovisningskonsultation, vilket studien menar har lett till ett ökat fokus på redovisning inom revisionsbranschen sedan revisionspliktens avskaffande för de små bolagen.

Revisionspliktens avskaffande för de små bolagen har enligt studien av de 2 civilekonomstudenterna vid Lunds Universitet varit en positiv utveckling. Det är dock viktigt att bolagsägarna inser sina begränsningar då det i studien framkommit att små bolag ofta saknar tillräcklig ekonomisk kompetens inom bolaget. Civilekonomernas råd till de små bolagen är: Anlita kvalificerad redovisningshjälp!